

**A Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek
vizsgálata**

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. A felsőfokú szakképzések társadalmi, gazdasági, jogi környezete és fogalmi rendszere	4
2.1. A felnőttképzés és a szakképzés társadalmi, gazdasági, jogi környezete	4
2.2. A felsőfokú szakképzés fogalma és helyzete a Bolognai rendszerben	7
2.3. A felsőoktatási szakképzés fogalmi rendszere és jövőképe.....	11
3. Nemzetközi kitekintés, nemzetközi tapasztalatok	13
3.1. Az amerikai modell.....	13
3.2. Az angol modell.....	15
3.3. A francia modell	16
3.4. A német, az osztrák és a svájci modell	17
4. Hazai kutatások.....	19
4.1. Hallgatói oldallal foglalkozó kutatások	19
4.2. Munkaerő-piaci és hallgatói oldallal egyaránt foglalkozó kutatások	25
5. A Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek rövid jellemzése és a vizsgálat eredményeinek a bemutatása	33
5.1. Az intézmény és a képzések rövid története	33
5.2. A kutatás módszertana	37
5.3. Hipotézisek	37
5.4. A minta jellemzése.....	38
5.5. A vizsgálat eredményei.....	39
5.5.1. Személyes és tanulmányi adatok elemzése.....	40
5.5.2. Tanulmányok, felsőoktatás témaköre	45
5.5.3. Munkavállalás, továbbtanulás, jövőkép témaköre.....	50
6. Konklúzió.....	54
Felhasznált irodalom.....	58
Táblázatok jegyzéke	61
Ábrák jegyzéke	62
Mellékletek	63

1. Bevezetés

Dolgozatom célja a Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseiben tanuló hallgatók társadalmi háttérének, motivációjának, elvárásainak vizsgálata. Témaválasztásom okai között szerepelt, hogy előzőleg már foglalkoztam a téma vizsgálatával, illetve készítettem egy kutatást a kommunikátor felsőfokú szakképzésben tanuló hallgatókról két debreceni felsőoktatási intézmény viszonylatában.

Véleményem szerint elengedhetetlen a téma tárgyalásához, hogy megvizsgáljuk a felsőfokú szakképzés hazai történetének vonatkozásait, jogi, társadalmi és gazdasági környezetét. A rendszerváltás követően expanzióról beszélhetünk az oktatás területén. A tudás és azon belül a szakmai tudás és annak papíron történő igazolása nagyon felértékelődött.

Napjainkra sok változáson ment át a felsőfokú szakképzés. A változások kapcsán érdekességeként említeném, hogy egyfajta ciklikusság figyelhető meg a képzésben, hiszen körülbelül hét évente egyfajta szerkezeti és névbeli változáson megy át a képzés. (1997/98 - AIFSZ – akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés, 2006 - FSZ – felsőfokú szakképzés, 2013 - FOSZ- felsőoktatási szakképzés). Egyre több hallgató választja ezeket a képzéseket (ez részben az államilag finanszírozott helyeknek is betudható), amelyeket felsőoktatási intézmények (egyetemek, főiskolák), illetve régebben velük szerződésben álló középiskolák is indítanak/indítottak. 2011-ben az új felsőoktatási törvényt véglegesítették és elfogadásra is került. Az új törvényi változások a felsőfokú szakképzéseket is érintik, 2013 szeptemberétől úgynevezett felsőoktatási szakképzéseket (röviden FOSZ) lehet majd indítani azon felsőoktatási intézményekben, amelyek rendelkeznek a felsőoktatási szakképzésnek valamely továbblépést lehetővé tevő alap vagy osztatlan képzéssel.

Annak érdekében, hogy a képzés kialakulását jobban megérthessük nemzetközi szintű, főként európai kitekintést tettem. Ezen témák mellett természetesen vizsgálatom alapját az elmúlt 10-12 évben végzett jelentős hazai felsőfokú szakképzési kutatások /Többek között: (Hrubos, 2002), (Fehérvári, 2009), Gurbán(2009), Farkas É. (2009), Farkas P. (2009), Karsai (2011)/ adták, amelyek közül a legjelentősebbekkel foglalkozom is egy fejezet erejéig.

A dolgozat kutatási részében a Debreceni Egyetemen az elmúlt 12 évében folytatott akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés és felsőfokú szakképzés történetétől

indulva mutatom be a 2012 ősze folyamán végzett kutatásomat, amelyben 219 fő vett rész 14 szak hallgatói közül az egyetem 5 karáról.

A kutatás többek között olyan kérdésekre próbál választ adni, minthogy a hallgatók milyen környezetből, milyen tanulmányi eredményekkel, előképzettséggel érkeztek a Debreceni Egyetemre, vagy mi motiválta őket abban, hogy felsőfokú szakképzésen tanuljanak tovább.

Annak ellenére, hogy kutatásom legfőképpen nem a munkaerő-piaci oldalról közelítette meg a témát, a kutatást bemutató záró részben arról is beszámolok, hogy a várhatóan 2013 nyarán végző hallgatóknak milyen terveik vannak a jövőre nézve, milyen lehetőségeket éreznek magukban, milyen erősnek érzik tanult szakmájukat a munka világában.

Összességében úgy gondolom, hogy dolgozatom egy olyan témára világít rá, mely egyre nagyobb figyelmet kap az utóbbi időben, főként mostanság, hogy a rendszer neve és szerkezete változik. Az átalakítás előtt érdemes egy helyzetképet nyújtani a felsőfokú szakképzésekről.

2. A felsőfokú szakképzések társadalmi, gazdasági, jogi környezete és fogalmi rendszere

Bevezetőmben már tettem említést arról, hogy a kutatásomat a hazai szakirodalom felkutatásával kezdtem, mely előzőleg szerzett tapasztalataimat és ismereteimet is tovább bővítette. Az elméletet bemutató első fejezetemben a hazánkban kialakuló képzés előzményeitől kezdődően taglalom a képzés hazai történeti vonatkozásait, jogi, társadalmi és gazdasági környezetét. Emellett az AIFSZ-t váltó FSZ képzések bolognai rendszerben elfoglalt helyéről is rövid áttekintés nyújtok.

2.1. A felnőttképzés és a szakképzés társadalmi, gazdasági, jogi környezete

A makro és globális folyamatokhoz manapság szorosan kötődnek a felnőttképzés új fogalmi és értelmezési lehetőségei. Társadalmi és közgazdasági értelemben is korszakváltás következett be, hiszen a gazdasági és kulturális értékrendek értékelésének tekintetében világméretű dimenziók váltak meghatározóvá. Hosszú távú folyamat látható még kiemelten a fejlett országok népességének stagnálása, elöregedése,

a fiatalok tanulási idejének kitolódása, az eltartottak arányának növekedése tekintetében. A fenntartható fejlődésre való tudatos törekvés ismeretében az oktatási rendszerek felelőssége nagyon meghatározó. (Szép- Vámosi 2007:11)

Egyfajta kölcsönhatásról beszélhetünk a társadalom, gazdasági környezet és oktatás, képzés területén. Az oktatással, képzéssel kapcsolatos elvárások, érdekek három nagy csoportba sorolhatóak. Ide tartoznak a társadalmi szintű igények, a gazdasági, illetve a munkáltatók, valamint az egyének elvárásai. Az értékrendszerek egybeesnek, de azért ellentmondásokkal is találkozhatunk e tekintetben. A szakmapolitikák akkor működhetnek jól, ha a közös rész minél nagyobb. Társadalmi szintű elvárás, hogy a lakosság minél magasabban legyen iskolázott és legalább egy, a munkaerőpiac igényeinek megfelelő képzettséggel, szakmával rendelkezzen. (Szép-Vámosi 2007:11)

Jogszabályokban fogalmazódik meg a tankötelezettség korhatára, az első szakképzettség megszerzésének ingyenessége, a NAT, a közismeret alapszintje, az államilag elismert szakképesítések szabályozása az Országos Képzési Jegyzékben és a vizsgakövetelményekben, a felsőoktatásban pedig a bolognai folyamat érvényesítése.

A szervezetek, vállalatok határozzák meg a gazdaság igényeit, érdekeltiségüknek megfelelően. Ezek az igények az egyes vállalatok, intézmények munkaerő keresletében, álláshirdetéseikben manifesztálódnak. (Szép-Vámosi 2007:12)

Magyarország felsőoktatási részvételét jellemzi, hogy a 3-6 éves programokon résztvevők aránya magasan meghaladja a gazdasági fejlettségünket, a rövid idejű felsőfokú programokon résztvevők aránya pedig messze elmarad attól. Az OECD országokhoz képest így felsőfokú képzési rendszerünk elmaradottabb. Összességében elmondhatjuk, hogy a rendszerváltást követően meglehetősen torz vertikális szerkezet alakult ki a hazai felsőoktatás kiterjedésében, mely gazdasági fejlettségünket meghaladó mértékben növekszik. (Polónyi 2002:22)

„A korábban elfojtott tanulási lehetőségek következtében- igazodva sok más fejlett ország szemléletéhez is- gyökeret vert a „tanulás alapjog” típusú szemlélet, amelynek hatására először költségtérítéssel képzés nyert teret, majd fokozatosan bővült az államilag támogatott képzés kerete is. Az oktatási intézmények számára mindez bevételnövekedést, stabilitást, jelentett, vagyis ők maguk is érdekelték voltak az expanzióban. Egy idő után már akkor sem állhattak ellen ennek a folyamatnak, ha látták az ezzel párhuzamosan megjelenő színvonalcsökkenést, hiszen nem maradhattak le a tanulókért folytatott versenyben. A színvonalcsökkenés egyrészt azt jelentette, hogy a

korábbi jó egyetemekre, főiskolákra most már gyengébb tanulók is bekerültek, másrészt pedig azt, hogy megjelentek olyan új oktatási intézmények, amelyek tömegesen bocsátották ki, a színvonalasabb régi iskolák oklevelével formailag azonos értékű oklevelet.” (Györgyi 2012:97)

A fentebb leírtak alapján elmondhatjuk, hogy a tudás legfőbb alapja a tanulás, mely hozzásegít minket a munkaerő-piaci versenyképességünk növekedéséhez, céljaink eléréséhez.

A hetvenes években egyre több országban felgyorsult az érettségit adó középiskolák expanziója, így egyre nagyobb számban nőtt az érettségizettek száma, akik ezzel jogosultságot szereztek formailag a felsőoktatásba való bejutáshoz. Egyértelmű volt, hogy az érettségizettek egy része nem felelt meg a felsőoktatásba való belépés szintjének, és a munkaerőpiac sem tudta fogadni az egyetemi végzettségűek tömegeit. Ezért is volt szükség a munka világában gyakorlatias, naprakész, azonnal alkalmazható, de magas szintű kvalifikációra. (Farkas P. 2009:9)

A felsőoktatás intézményrendszerének differenciálódása és diverzifikálódása is megfigyelhető volt a 70-es és 80-as évektől. Ennek egyik következményeként említhetjük, hogy a gazdasági és társadalmi elvárásokhoz való alkalmazkodással a hallgatói tömeg összetétele egyre heterogénebb lett. A bekövetkezett változások kapcsán sokan a permanens finanszírozási problémák orvoslását várták a felsőoktatásban.

„Egyes kutatók szerint a differenciálódás és diverzifikálódás a felsőoktatási rendszerek immanens tulajdonsága. Ebben meghatározó szerepe van annak, hogy a 20. században- és főleg annak második felében- maguk a tudományok differenciálódtak, új és új tudományok jöttek létre, a korábban egységes tudományokról leváltak a specializálódott részek és önálló státust követeltek maguknak. Ennek következtében a felsőoktatási programok, tantárgyak burjánzása feltartóztathatatlanul vált.” (Hrubos 2006:155)

Mind a társadalmi, mind a gazdasági igények kielégítését szolgálták a rövid képzési idejű, felsőfokú szakképzési programok, amelyeket számos országban, így az Egyesült Államokban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban, Kanadában, Japánban, Hollandiában, Németországban vezettek be. (Farkas Péter 2009:9)

A tudományok sokszínűvé válásával együtt az oktatási programok is változásokon mentek keresztül, hiszen a képzések irányát és az idejét figyelembe véve is erős változások történtek világszerte és persze hazánkban is. A régi egyetemek

mellett egyre elterjedtebbé váltak a 3-4 éves főiskolák, megjelent a 2 éves gyakorlatorientáltabb felsőfokú szakképzések és a PhD képzések rendszere is kiépült. (Hrubos 2006:156)

Magyarországon az akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés kezdetei a 90-es évek közepére tehetőek, ugyanis ekkor erősödött meg az igény és az elvárás egy olyan képzési forma kialakítására, amely szemben a korábbi un. post-secondary oktatással jobban megfelel a munkaerő-piaci igényeknek. A képzés megtervezéséhez a modellt, másrészt az anyagi támogatást a Phare HU-94.05 program biztosította, amelyben 17 intézmény konzorciumi formában 42 képzési programot dolgozott ki, amelyből 13 kapott OKJ számot. 1995-től az akkori Művelődésügyi és Köznevelési Minisztérium Felsőoktatási Főosztályán megkezdődött a fejlesztés az új típusú képzéssel kapcsolatban, melynek jogi alapjait az 1993-as felsőoktatásról szóló törvény 1996-os módosítása teremtette meg. Az 1995-ben elkészült a szakképzés távlati koncepciója és programja már tartalmazta az új típusú képzésre vonatkozó lényeges elemeket, amelyek között szerepelt, a szakképzettséget szerzők arányának és tudásuk versenyképességének növelése, a gazdaság szerepének növelése a szakmai specializáció folyamatában, valamint a képzés finanszírozása és a kapcsolódó intézményfejlesztés. 1997/1998-as tanévben elindult az akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés, melyet az 1997-ben megjelent 45/1997.(III.12.) kormányrendelet tett lehetővé. (Gurbán 2009:5)

„A PHARE projekt általános célkitűzése a felsőoktatás és a gazdaság kapcsolataink erősítése volt, s ezen belül egy olyan képzési struktúra kidolgozása és bevezetése, amely Magyarországon korábban nem létezett.” (Sediviné 2008.11)

A több mint 10 éve bevezetett képzési rendszer az AIFSZ elindítása nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Bár a képzés többszöri változtatásokon ment át, az elmúlt években mindössze tizenkétezer körüli volt a hallgatói létszám. (Farkas É. 2009:19)

2.2. A felsőfokú szakképzés fogalma és helyzete a Bolognai rendszerben

A felsőfokú szakképzés fogalmának több meghatározása ismeretes. 2005. évi CXXXIX. törvény felsőoktatásról szerint a felsőoktatási intézmények által hallgatói - valamint felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján szakközépiskolák által tanuló - jogviszony keretében folytatott szakképzés, amely - a felsőoktatási intézmény által készített szakképzési program alapján - beépül a felsőoktatási intézmény hasonló

képzési területhez tartozó alapképzésébe legalább 30, legfeljebb 60 kredittel. Felsőfokú szakképzésben az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő, felsőfokú végzettséget nem eredményező felsőfokú szakmai képesítés szerezhethető, a képzési idő általában 4 félév. A felsőfokú szakképzésre történő felvétel feltétele legalább középfokú végzettség (érettségi), de a felsőoktatási intézmények emellett egyéb szakmai, illetve alkalmassági követelményeket is előírhatnak (2005. évi CXXXIX. törvény felsőoktatásról)

1. ábra A felsőoktatás új képzési szerkezete

Forrás: Veres Pál, 2006

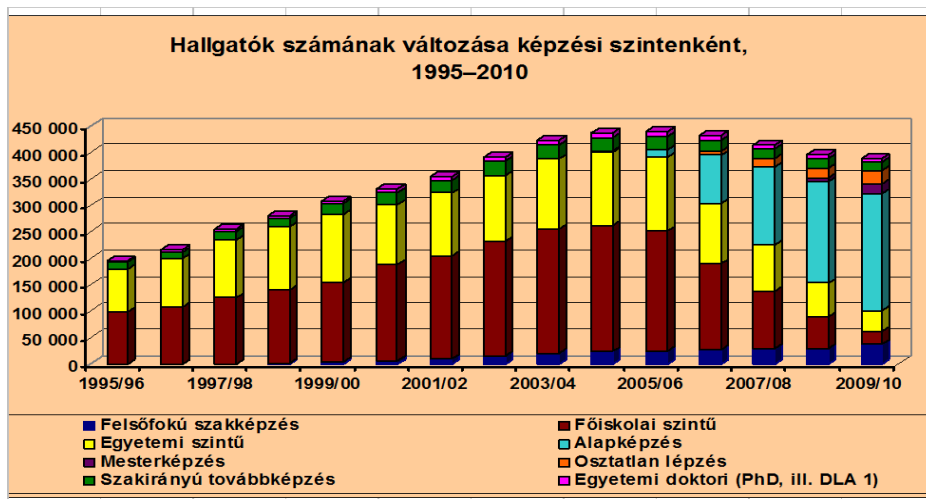
Veres Pál által készített ábrán láthatjuk, hogy a felsőfokú szakképzés a 2006-os bolognai rendszer bevezetésekor nyerte el végleges helyét a képzési struktúrában. A felsőfokú szakképzés az érettségi és a felsőoktatásban megszerezhető BA/Bsc diploma között helyezkedik el. Már a felsőoktatásban zajlik az oktatás, de még nem ad diplomát, ugyanakkor a felsőfokú szakképzésben tanulók ugyanolyan jogokkal rendelkeznek, mint bármelyik felsőoktatási hallgató. Ilyen jogok például a diákigazolvány, ösztöndíj lehetőségek. Emellett az is leolvasható, hogy egy felsőfokú szakképzés elvégzésével a fiatal kiléphet a munkaerőpiacra, de beléphet alapképzésre is. A felsőoktatás úgynevezett első lépcsőjét adja az FSZ képzés. Ezt követően jelentkezhet a hallgató Bachelor képzésre. Egyrészt a felvételi során plusz pontot számítanak, amennyiben a megszerzett bizonyítvány képzési területe megegyezik a megjelölt BA/Bsc képzés szakmaterületével. Másrészt az alapképzésen minimum 30, maximum pedig 60 kreditet beszámíthat a felsőoktatási intézmény, így akár egy évvel korábban is megszerezheti

diplomáját a hallgató, ami valóban előnyt jelenthet számára a későbbiekben. Ezen kívül természetesen több előny is tapasztalható, ha a felsőfokú szakképzést választják elsőként a diákok.

A felsőfokú szakképzés során megismerkednek a hallgatók a felsőoktatási rendszerrel, a szorgalmi- és vizsgaidőszakkal, kiselőadásokat, referátumokat, prezentációkat tartanak, tehát megismerik, megalapozzák a felsőoktatásban való könnyebb elhelyezkedésüket, és rutinosabban mozognak az alapképzés során.

Azt mondhatjuk tehát, hogy az FSZ kettős funkciójából, egyet tökéletesen betölt ez a képzési forma, mégpedig hogy utat nyit és megismerteti a hallgatókkal a felsőoktatás rendszerének alapjait. A másik funkciója a munkaerő-piaci igények kiszolgálása és az annak való megfelelés. Sajnos ez csak elméletileg teljesül, vagy csak csekély mértékben. A felsőfokú szakképzés több mint 10 éves, de a gazdasági és munkaerő-piaci élet szereplőinek nagy része még mindig nincs tisztában azzal, mit is jelent ez a képzési forma. Nem tudják, hogy a felsőfokú szakképzés mivel ad többet, mint egy „átlagos” technikai képzés. Emellett a képzésben részt vevők sincsenek mindig tisztában azzal, hogy milyen pozitívumokat tapasztalhatnak meg egy FSZ képzéssel.

2. ábra Hallgatók számának változása képzési szintenként, 1995-2010

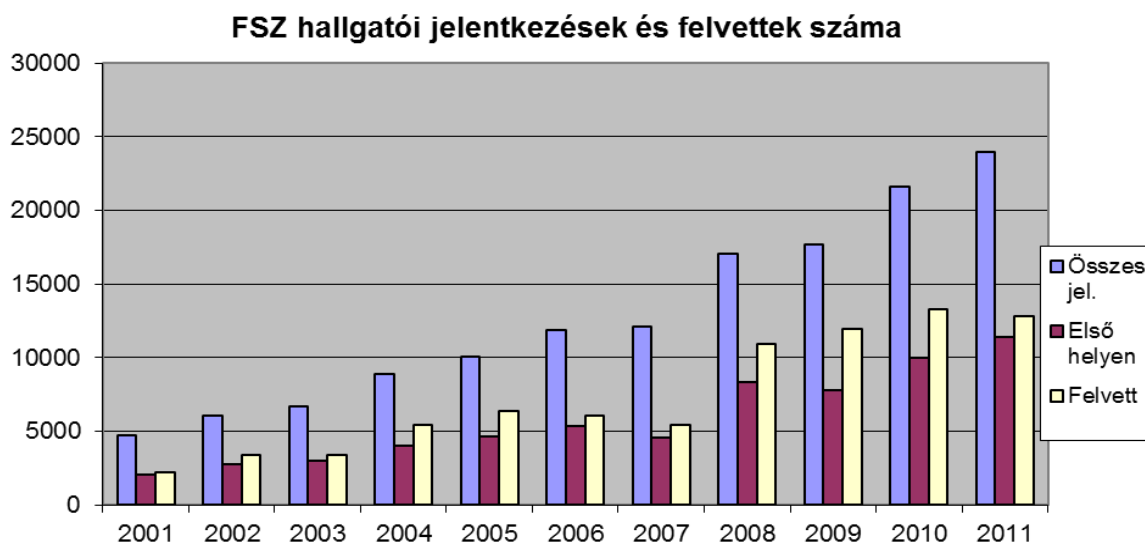
Forrás: OKM statisztika – Tucsni Anna szerkesztése

Tucsni Anna szerkesztésében készült 2. ábrán is jól láthatjuk, hogy a felsőfokú szakképzést egyre nagyobb számban választják a hallgatók, mégsem mondhatjuk még így sem, hogy a létszám túlzott növekedést mutatna az elmúlt tíz év távlatából. A

bolognai rendszer 2006-ban történt bevezetésével az alapképzés az, ami kiugróan magas létszámadatokat mutat.

Veres Pál a 2011. december 1-én tartott előadást a Budapesti Gazdasági Főiskolán. „A felsőfokú/felsőoktatási szakképzés. Helyzet és perspektívák” című előadásában több oldalról vizsgálja a statisztikai adatokat.

3.ábra Felsőfokú szakképzés hallgatói jelentkezések és felvettek száma

Forrás: Veres Pál, 2011.

A konferencián természetesen olyan kimutatást is bemutatnak, melyben a felsőfokú szakképzésbe jelentkezők számát összességében, illetve első helyen jelentkezők és felvettek arányában taglalták. A 3. ábrán nyomon követhetjük, hogy valóban növekedés történt a képzést illetően, de még mindig alacsony számban vannak az első helyen jelentkező hallgatók.

”A felsőfokú szakképzés peremfeltételeiben az indítás óta két alapvető változás történt. Egyrészt csökkent az érettségizők száma, így egyre nagyobb hányadukat tudta felszívni a felsőoktatás, másrészt bevezetésre került a felsőoktatásban a kétszintű képzés, az alapszakon hasonló célokkal, mint amelyek a felsőfokú szakképzés tekintetében megfogalmazódtak. vagyis itt is, ott is elsősorban a gyakorlati ismeretek kerültek előtérbe.” (Györgyi 2012:101)

Sajnos a képzésbe bejutó hallgatók egyre növekvő számának kapcsán még megjegyzendő, hogy annak ellenére, hogy mennyien lépnek be a képzésekbe, sajnos sokan nem végzik el őket, egyfajta lemorzsolódásról beszélhetünk az ő helyzetükben is. A lemorzsolódás napjainkban már nem új keletű. Sajnos nemcsak a szakképzésben, középiskolai rendszerben találkozhatunk ezzel a jelenséggel, hanem a felsőfokú szakképzésben is. Komplex háttérrel párosul a jelenség, melynek ok rendszere van elsősorban, de fontosak itt az egyedi történetek is. Ennek kiváltó okai között az általánosságban is jellemző tanulmányi kudarcokat, nehézkes teljesítést, illetve a diákok vagy nem azt kapják, amit vártak, vagy magasabb szintű felsőfokú tanulmányikhoz nem érzik szükségesnek a képzések elvégzését (de persze egyedi okokról és problémákról is beszélhetünk).

2.3. A felsőoktatási szakképzés fogalmi rendszere és jövőképe

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény alapján a felsőfokú szakképzéseket felsőoktatási szakképzések váltják fel. A törvény 15.§ (2) alapján: „Felsőoktatási szakképzésben felsőfokú szakképzettség szerezhető, melyet oklevél tanúsít. A felsőoktatási szakképzésre tekintettel kiállított oklevél önálló végzettségi szintet nem tanúsít. A felsőoktatási szakképzésben legalább százhusz kreditet kell, és legfeljebb százötven kreditet lehet megszerezni. A képzési és kimeneti követelmény tartalmazza a felsőoktatási szakképzésben szerzett krediteknek az azonos képzési területhez tartozó alapképzésbe való beszámítását. A beszámítható kreditek száma legalább harminc, legfeljebb százhusz lehet.” (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról)

2012 őszén utoljára indítottak hazánkban felsőfokú szakképzést. Ennek okait, különféle szempontok mentén is vizsgálhatjuk. Egy új név, arculat, tematika és, ami még ennél is fontosabb tartalom. Az elmúlt félévben még csak találgatások történtek, hogy valójában miképpen is fog megvalósulni az új képzési rendszer. Az új képzési rendszer bevezetését legfőképpen azzal indokolják, hogy a gazdasági növekedéshez szükséges, a munkaerő- piac igényeinek megfelelő gyakorlatias, speciális szaktudást igénylő szakembereket fognak képezni az új képzési forma keretében. Az új rendszeren belül is kiemelten fogják, kezelik az agrár-, a műszaki, az informatikai, valamint a gazdasági területet. A képzés legfőbb sajátossága lesz, hogy most már kizárólag csak

felsőoktatási intézményekben lehet majd képezni a hallgatókat, a középfokú intézmények nem vállalhatnak szerepet ezen túl a képzésekben. Újításnak számít ezen kívül, hogy két éves képzés során már nem 6 hetes gyakorlaton, hanem összefüggően féléves gyakorlaton kell a hallgatóknak majd részt venniük. Kérdés lehet, hogy az iskolapadban töltött másfél év elegendő-e, illetve lesz-e megfelelő gyakorlati helye a hallgatóknak, főként abban a helyzetben, hogy a gyakorlati időtartam alatt munkabért is kell fizetniük a cégeknek a hallgatók számára. Újabb kérdésként merülhet fel, hogy ezt meg fogják-e tudni fizetni a gyakorlati helyek, főként úgy, hogy a jelenlegi akkreditációs időszakban már úgy lehet a Magyar Akkreditációs Bizottság (MAB) felé beadni a kérelmeket, hogy a gyakorlati helyekkel már kész szerződésben kell állni az intézményekkel.

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara is üdvözli a változásokat és természetesen támogatja a képzés bevezetését, sőt nagyon is sokat vár el tőle. Az elmúlt időszakban a gazdasági szereplők elutasították a felsőfokú szakképzéseket, sokan nem is tudták hasznát látni, viszont most a kamara kijelentéseiből az láthatjuk, hogy egyfajta szoros együttműködés kezdődött a kormány és a gazdaság szereplői között. Persze itt is meg kell jegyezni, hogy időbe telik, amíg a piaci szereplők az új képzéssel megismerkednek és beazonosíthatóvá válik számukra is az egyes szakok elnevezései és beazonosíthatósága.

Természetesen a képzőknek is van véleménye az ügyben. A Magyar Rektori Konferencia (MRK) javaslata, hogy a szakképzési hozzájárulással a felsőoktatást is lehessen a jövőben támogatni. Emellett a jogszabály egyeztetése során másik problémaként felmerült, hogy a tervezetben szereplő FOSZ képzésről BA/BSC képzésre történő kreditek beszámításánál, a 75% helyett 25-75% között kellene az intézményeknek eldönteniük saját hatáskörükben, hogy mennyit is számítanak bele az alapképzésbe.

A változások kapcsán természetesen nem sokan tudtak még reagálni az új képzésre, főként azért sem, mivel azok az intézmények, akik az adott FOSZ továbbmentét képező alap vagy osztatlan képzéssel nem rendelkeznek, azok nem is indíthatnak a jövőben az új képzési formából egyet sem. Ezzel csökkeni fognak a képzők, viszont a hallgatók már olyan intézményekbe fognak tudni menni, ahol adott lesz a továbbmenetel alapképzésre, netalán mesterképzésre is. A követelmények tekintetében megjegyzendő, hogy olyan egységesítés is bevezetésre kerül még, melyben a képzések modulárisává válnak, a különböző területeken 12 kreditnyi közös

ismeretanyagot kell elsajátítani. A minisztériumi rendelet alapján öt területre sorolják a képzéseket: munkaerő-piaci ismeretek, idegen nyelvi alapszintű ismeretek, szakmai információ feldolgozási alapismeretek, kommunikációs ismeretek és pénzügyi alapismeretek csoportba tartoznak majd a szakok. Az oklevél megszerzésének követelményei is szigorodnak: szakvizsga helyett záróvizsgát kell majd tenni, de a hallgatók továbbra sem kapnak diplomát. (Eduline 2012)

3. Nemzetközi kitekintés, nemzetközi tapasztalatok

Az elmúlt évtizedekben eléggé ellentmondásos vélemények alakultak ki nemzetközi szinten is a felsőfokú szakképzésről. Okai közé sorolhatjuk, hogy a pedagógia modellje alapján a posztsekunder szektorhoz áll közel (ISCED 4C), intézményi, jogi, finanszírozási feltételei, a tanulók egyik felének jogállása, a beszámítható kredit alapján a felsőoktatásba tartozik. Sokan úgy vélik, hogy a felsőoktatás expanzióját segítő rövid, főként gyakorlatorientált képzések, ezzel szemben sok hallgató, tanuló szerint egyfajta egyetemi előkészítőnek megfelelő szint, amely elvégzése után könnyebb bekerülni a felsőoktatásba (ISCED 5A). 1993-2008 között az OECD országok közoktatása, szakképzése és felsőoktatása folyamatosan fejlődött. A nemzetközi tapasztalatok, kutatások nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy hazai szinten is kidolgozásra kerüljön a képzés, de emellett nemzetközi szinten is komoly változások történtek. ISCED-97-es rendszer széleskörű alkalmazása, másrészt az Európai Képesítési Keretrendszer és a Nemzeti Képesítési Keretrendszerek fejlesztése is segítette a folyamatok. Erősödtek az együttműködések és az OECD és EU-tagállamok elkezdték egymáshoz igazítani fejlesztéseiket. (Farkas P. 2009:9)

Fontosnak tartottam, hogy dolgozatom elméleti részeiben egy kisebb fejezet is foglalkozzon a nemzetközi szinten is fontosnak számító modellekkel. Ezért az amerikai, angol, francia, német, osztrák és svájci modellről egy rövid bemutatást készítettem.

3.1. Az amerikai modell

Az Amerikai Egyesült Államokban a tanulók döntő többsége 18 éves koráig vesz részt a közoktatásban, nincs széles körben kiépült középfokú szakképzési rendszere. A 18 éves fiatalok háromnegyede végzi el a középiskolát, és a korosztály 63-64%-a lép a felsőoktatás rendszerébe. Ezen létszám fele a kétéves *community college* hallgatója lesz.

A szakképzésnek teljesen megfelelő a *community college*, amely a gazdaság és munkaerőpiac igényeinek kielégítését tekinti elsősorban feladatának. Nagyon széleskörű a képzési rendszere, hiszen magában foglalja a felsőoktatásra való felkészítést, a négyéves college első két éve beszámítható kreditként a későbbi képzésekbe. (Farkas P. 2009:10)

Az amerikai közösségi főiskolák kialakulásának történetében párhuzamosságot vehetünk észre. Egyik oldalról azt hallhatjuk, hogy a középfokú oktatásból nőtt ki magát, a másik oldal véleménye szerint pedig alternatív felsőoktatásként kell értelmeznünk a jelenséget. Az tény, hogy a community collegok kialakulásának kezdetén valóban a középfokú oktatás meghosszabbításaként fogták fel a képzést, egyfajta félfelsőfokú szakképzésként emlegették. A másik értelmezésben népi főiskolákat hoztak volna létre. Ennek az ötletnek a végkifejlete végül 1902-ben a Junior college vagyis „kisfőiskola” létrejöttével megvalósult. Tény, hogy az egyik oldalt még manapság is a felzárkóztató és kiegészítő programokat kínáló intézmények adják. (Kozma 2002)

A közösségi főiskolák szerepe az oktatási rendszerben felértékelődött. Térhódítása abból is kitűnik, hogy jelenleg a felsőoktatásban tanuló diákok 44 %-a rendszeresen részt vesz a képzéseken. A munkaerőpiac is hamar felfedezte a lehetőségeket a képzésekben, nemcsak a humán területeket illetően. Legjobb példa lehet erre az a fajta pénzügyi nyomás, amelyet a Microsoft és az Apple gyakorolt a főiskolákra. A vállalatoknak szükségük volt szakképzett informatikai szakemberekre, akiket végső soron a főiskolák termeltek ki. Ezáltal is továbbfejlődött a szakmai képzések irány. Ebből az esetből is jól látszik, hogy végső soron, gazdasági szinten is jelentős tényezővé váltak az ilyen típusú képzések és az őket indító intézmények. (Márkus 2003)

A community college és azzal hasonló intézményformák elnevezései igen változatosak. *Country college* az elnevezése New Jersey államban a központi közösségi főiskola megyei tagintézményeinek, más államokban viszont a megyei fenntartású főiskolákat nevezik így. Los Angelesben, San Franciscóban vagy New Yorkban *city college* az intézmény megnevezése. A community college és a főiskola (college) első kétéves szakaszát lezáró diploma az associate degree. Ennek a diplomának is két típusa van. A *transfer degree*, amely főként humán, természettudományos, művészeti, pedagógiai irányokkal bír és elsősorban a főiskolára készít fel. A másik típusú diploma pedig a *career or professional degrees*, mely a munkaerőpiacra való kilépésre készíti fel

a hallgatókat. A community college teljes mértékben egyenértékű a magyarországi felső középfokú szakképzéssel és felsőfokú szakképzéssel.

Tényként vehetjük, hogy az amerikai modell a magyarországi felsőfokú szakképzés kialakulásában és rendszerének kialakításában nem játszott különösebb szerepet. De emellett külön kiemelendő, hogy Magyarországon a felsőoktatásba bevezetett bolognai képzés modellje, hasonló az Amerikai Egyesült Államokban működő rendszerhez. (Farkas P. 2009:11)

3.2. Az angol modell

A világháborút követően az 1960-as évektől kezdve az európai oktatási rendszer eltömegesedéséről beszélhetünk. Az egyetemek a nagy hallgatói létszámokat nem tudták fogadni, így a kormányzatoknak valamilyen megoldást kellett találniuk a helyzetre.

Nagy-Britanniában azon hallgatók számára, akiket nem tudott fogadni a felsőoktatás létrehozták amerikai modell alapján a komprehenzív főiskola modelljét. Ezzel karöltve nagyszabású hálózatfejlesztésbe is kezdtek. A hallgatók kis létszámban vettek részt a harmadfokú képzéseken, melyek főként a műszaki és kisebb részben a szolgáltatások területére korlátozódtak kezdetben. Ezen intézmények a környék humán erőforrásának fejlesztéséhez járultak hozzá. Természetesen ezekből az intézményekből a hallgatók egy részének volt és manapság is van lehetősége a továbblépésre kreditjeik beszámításával. Ez a rendszer napjainkban is működik életképes Nagy-Britanniában. (Kozma 2002)

Napjainkban az angol modell szakmarendszeréről elmondhatjuk, hogy moduláris, egymásra épülő szakképesítésekből áll. A vizsgakövetelmények kidolgozását és a vizsgák szervezését nagy vizsgaközpontok látják el, mint például a City and Guilds, BETEC, EDEXCEL. A kvalifikációk a Nemzeti Szakmai Képesítésekre (National Vocational Qualifications, NVQ) épülnek. (Farkas P. 2009: 12)

A magyarországi felsőfokú szakképzéssel a BTEC5 Higher National Certificate és a BTEC Higher National Diploma vethető össze. A BTEC szakmai bizonyítványok és felső szakmai végzettséget igazoló diplomák akkreditálásával foglalkozott, feladatát később az EDEXCEL nevű intézmény vette át. Az alacsonyabb szintű BTEC vizsgák a BTEC Entry, a BTEC Introductory és a BTEC First, a kontinentális szakmunkás

szintnek pedig a BTEC National felel meg. A BTEC képesítések kompetencia alapú, moduláris, a gyakorlatra alapozó képesítések. (Farkas P. 2009: 13)

Az angol felsőfokú szakképzés kétszintű, mivel az első szint a felső nemzeti szakmai bizonyítvány, a Higher National Certificate (HNC), a második a felső nemzeti szakmai diploma, a Higher National Diploma (HND). A szakképesítéseket nagyon magasra értékeli az angliai munkaerőpiac. A HNC és a HND rövid, gyakorlatközpontú felsőfokú szakmai képesítés. A HND- és a HNC-képzéseket further education college-ok és higher education college-ok adják. Ezek a tankötelezettséget teljesített fiatalok számára biztosítanak általános képzést és szakmai programokat. A Higher National Certificate program nappali oktatásban egy évig, részdíós képzésben két évig tarthat. A Higher National Diploma program nappali oktatásban kétéves, részdíós képzésben három, s elvégzése a felsőoktatás első két évének elvégzésével egyenértékű. A HNC- és HND-képzések kiterjednek a gazdaság legtöbb ágazatára, mint például a mezőgazdaságra, az informatikára, az építőiparra, a gépészetre, az egészségügyre és a szociális ágazatra, az üzleti és vállalkozási területekre, a művészetekre és a kereskedelemre. Az angliai felsőfokú szakképzés eddigi történetében meghatározó lépést jelentett az amerikai *associate professional* diplomával összevethető *foundation degree* bevezetése, amely nappali képzésben két év alatt, részdíós képzésben három év alatt végezhető el, s a felsőoktatás első két évét váltja ki.

Különbségek a Magyarországi és Angliai rendszerben, hogy nálunk érettségizettek léphetnek be a felsőfokú szakképzésbe és az OKJ ötös szintű képzéseibe, addig Angliában a foundation degree program belépési feltétele egy A level vizsga, vagy egy hármas szintű szakképzettség. Az angol modell legfontosabb vonása tehát a nyitottsága, hiszen lehetőséget ad az érettségivel nem rendelkezők számára olyan szakmai végzettség megszerzésére, amely nyitott a felsőoktatás felé, sőt a felsőoktatás első szintjeként értelmezhető. (Farkas P. 2009)

3.3. A francia modell

Az angliai modell mellett a francia modell a másik meghatározó mintája a felsőfokú szakképzésnek, az Institut Universitaire de Technologie (IUT) volt, amelyet 1966-ban hoztak létre, megelőzve néhány évvel a német Fachhochschule és a magyar hároméves műszaki, gazdasági és mezőgazdasági főiskolák meglétét. Az IUT a

minőséget és a foglalkoztathatóságot hangsúlyozta elsősorban. A belépést felvételi vizsgához kötött. A képzési idő 2 év, hatvan hét oktatás, + 10 hét munkahelyi szakmai gyakorlat, ami szinte pontosan megegyezik a magyar felsőfokú szakképzés kereteivel. A Bolognai előírásokat teljesen követi a jelenlegi francia felsőoktatás, ami négy képzési szintet határoz meg. *„A kétéves, érettségire épülő képzés után 120 kreditpont értékű végzettségek szerezhetők, például a Diplôme universitaire de technologie (DUT), az egyetemi technikusdiploma, a Brevet de technicien supérieur (BTS) és az iskolában szerezhető felsőfokú technikusdiploma, illetve a ráépülő Diplôme d'études universitaires générales (DEUG), az általános egyetemi alapidiploma. A hároméves, érettségire épülő képzés után 180 kreditpont értékű Bachelor-végzettségek szerezhetők. A kétéves képzési idejű, egyetemi keretek között működő felsőfokú technikusképző intézetek (Institut Universitaire de Technologie) ma is felvételi vizsga után fogadják a hallgatókat.”* (Farkas P. 2009:14)

A francia felsőfokú szakképzés néhány vonása nagyon hasonlít a magyarországihoz, eltérő azonban a végzettség munkaerő-piaci megítélése, a felsőfokú szakképzésben szerzett kreditek beszámításának mértéke, a képzés gyakorlatorientáltsága. A DUT – diploma ugyanis magas értékű a francia munkaerőpiacon, a krediteket teljes mértékben beszámítják, és a képzésben jelentős a gyakorlat aránya. Az eltérések meghatározó oka a magyar gazdaság és a magyar felsőoktatás eltérő helyzete.

A bemutatott modellek közül a francia gyakorolt leginkább hatást a magyar rendszerre, hiszen a magyar rendszerből hiányzik az amerikai community college differenciált kínálata, nyitottsága vagy az angol higher national program rugalmas belépési feltételei. (Farkas P. 2009:15)

3.4. A német, az osztrák és a svájci modell

A kontinentális német, osztrák, svájci modellek abban térnek el az angol és francia modellektől, hogy ezen országokban sokkal alacsonyabb számban tanulnak a felsőoktatásban.

„Ausztriában folyik a képesítési keretrendszer kidolgozása, és a tervezetek szerint az ISCED 5B szinthez az akadémiákat, a mesteriskolákat (Meisterschulen, Werkmeisterschulen) és a Kolleg iskolákat sorolják. Az akadémiákon szociális,

egészségügyi és pedagógiai oktatás folyik, többek között szociális munkásokat, szülésznőket, pszichoterapeutákat, laboránsokat, röntgenasszisztenseket, diétás nővéreket, logopédusokat, tanítókat képeznek. E képesítéseket Magyarországon nagyrészt főiskolán oktatják, s nem meglepő, hogy Ausztriában a tanítóképzés főiskolai szintre (ISCED 5A) emelése jelenleg zajlik.” (Farkas Péter 2009:16)

Berufsbildende höhere Schule, BHS az osztrák iskolai rendszerben a felső szakmai középiskolák a magyar szakközépiskoláknak felelnek meg, illetve a BHS-nek van egy olyan szerepe is, hogy érettségit követően Kolleg programban vehetnek részt a hallgatók, amely nappali képzésben négy-, esti oktatásban hatszemeszteres, s ahol az érettségizettek az adott BHS szakirányának megfelelő képesítéseket szerezhethetnek. A legfontosabb szakirányok: műszaki, iparművészeti, kereskedelmi, óvodapedagógiai, szociálpedagógiai, ruházati, turisztikai és gazdasági. Szakmunkások érettségijével vagy négyéves képzési idejű szakirányú szakiskola elvégzése után vagy általános érettségivel is lehet belépni a képzésbe. A végzettséget az osztrákok az ISCED 5B szinthez sorolják.

A három ország oktatási rendszerét megfigyelve a legmeglepőbb a mesterképzés intézménye, amelyet ISCED 5B szinthez sorolnak, ami ugye a felsőfokú szakképzéssel megfelelő. A svájci oktatási rendszerben Höhere Berufsbildung. Okok közé sorolhatjuk, hogy a kézműves szakmák voltak eredetileg létrehozva a mesterképzés területén, így a fiatal szakmunkások három-öt év gyakorlat után már a mesterképzést megalapozó tanfolyamokon vehettek részt. Ma már más területekre is kiterjed már a mesterképzés, ilyen például az ipari, a szolgáltató, a mezőgazdasági és a kereskedelmi, ügyviteli, menedzsment terület, de a sajtó és az informatika ágazatában is vannak rá esetek.

Kamarák, munkaadó, illetve szakmai szervezetek végzik itt már magát a mesterképzést és a vizsgáztatást is. Kétszintűek szintén a Svájcban működő felsőfokú szakképzések is. Első a szakmai, a második a menedzser szint és a képzés több évig tart (a hallgatók hétvégén vagy néhány hetes blokkokban végzik a tanfolyamokra). Itt is megfigyelhetők a képző központok, ahol tandíjat kell fizetni. A végzettséggel jellemzően önálló vállalkozást is lehet működtetni, illetve vállalatoknál olyan felsővezetői posztok is betölthetők, amelyekhez egyébként főiskolai-egyetemi diploma szükséges, ez az oka, hogy a a végzettség ISCED 5B kategóriába sorolását.

Svájctól természetesen különbözik a német és osztrák rendszer a tekintetben, hogy a tartományi tagoltságnak köszönhetően, nem tekinthető át megfelelően a rendszer, vannak különbségek benne. Azonban itt is hasonló a munkaadó szervezetek szerepe, illetve az ágazati továbbképző központok fenntartása.(Farkas P. 2009:17)

„ Összegezve megállapítható, hogy az európai felsőfokú szakképzési programok szinte kivétel nélkül gyakorlatias, magas munkaerő-piaci elfogadottsággal bíró, szakképző programok, és hídszerepük általában nem a gyengébbek számára nyújtott felzárkóztatásban rejlik, hanem abban, hogy a szakmunkás-végzettségű, érettségivel nem rendelkezők számára is megnyitják a magasabb szintű végzettségek és az igényes munkahelyek lehetőségét. ” (Farkas Péter 2009:17)

4. Hazai kutatások

Kutatásom első fázisában próbáltam feltérképezni a Magyarországon eddig végzett felsőfokú szakképzésekre irányuló kutatásokat. Azért is tartottam fontosnak, mert szerettem volna egy reális képet kapni az eddigi eredményekről, tapasztalatokról. A kutatások tanulmányozása közben rengeteg új információhoz jutottam, sőt sok inspiráló ötletem is lett saját kutatásomhoz.

A hazai kutatásokat tekintve azokkal foglalkozom jelen fejezetben, amelyek véleményem szerint kiemelkedőek és alapötletében, témájában vagy céljaiban kötődnek a saját kutatásomhoz. Ezen szempontok alapján két csoportba soroltam a választott hat kutatást. A főként hallgatói oldallal foglalkozó kutatások, illetve a munkaerő-piaci és hallgatói oldallal egyaránt foglalkozó kutatások.

4.1. Hallgatói oldallal foglalkozó kutatások

A felsőfokú szakképzést illető hazai kutatásokat végző személyek közül **Hrubos Ildikó az egyik legelismertebb. Konczné Remler Tímeával és Veroszta Zsuzsannával közösen „A hallgatók társadalmi háttere és képzéssel kapcsolatos motivációi”** címmel végeztek kutatást a 2000/2001 tanévben. Maga a kutatás a hallgatók társadalmi hátterének és motivációnak átfogóbb ismeretére szolgál. 1000 főt kérdeztek meg kérdőívek segítségével, melyet végül SPSS rendszerben dolgoztak fel. A vizsgálat során rétegzett csoportos mintavételt alkalmaztak, a következő 3 szempont alapján: az oktatási intézmény típusa, a képzési program szakmai jellege, a képző intézmény székhelye. 983 kérdőív érkezett vissza végül.

Olyan kérdésekre kereste a választ a kutatás, mint a hallgatók véleménye az új képzési formáról, a képzésekben részt vevő hallgatók társadalmi összetétele, az AIFSZ-en belül az intézmények és programtípusok közötti különbségek, hallgatók területi mobilitása, iskolázottsága és előképzettsége, illetve iskolaválasztásuk főbb szempontjai és a képzés végeztével távlati céljaik, elhelyezkedési esélyeiknek ismerete. (Hrubos 2002)

A kutatás során szerzett tapasztalatokról és eredményekről röviden elmondhatóak. Az AIFSZ-ben tanuló hallgatók nemi arányát nézve a nők túlsúlyban vannak, a válaszadók 62,2%-a volt nő. Jellemzően frissen érettségizettek jelentkeznek a képzésekre, vagy némely esetekben olyan hallgatók, akik egy-két sikertelen felvételit követően az AIFSZ képzésekre nyertek felvételt. A jelentkezőkről a továbbiakban még elmondható, hogy 39,8% gimnáziumban, még 43,7% szakközépiskolában szerezte az érettségi bizonyítványát, emellett 34,9% van valamilyen állami alap-közép vagy felsőfokú nyelvvizsgája. A megkérdezettek 43,3% - ának saját településén zajlik a képzés és összesen 56,7% hagyja el települését, hogy tanuljon a képzésben.

A családi hátteret figyelve megállapítható volt, hogy a hallgatók 63,6%- a, a középosztályhoz tartozik. Magas azon AIFSZ hallgatók aránya, akiknek szülei olyan középfokú intézményben tanultak, ahol szakmát szereztek. Ez az 60,7%-ra, még az anyák 44,6%-ra jellemző. Az érettségivel rendelkező középfokú végzettségük arány az apáknál 39, 8%, az anyáknál 49,7%. Diplomák tekintetében az apák 28,4%-a (főként egyetemen), és az anyák 27,5% (főként főiskolákon) szerezte meg a felsőfokú végzettségét. (Hrubos 2002)

A statisztikai adatok alapján, így elmondható, hogy viszonylag alacsonyabb státuszú családok gyermekeinek ad továbbtanulási lehetőséget az AIFSZ, ennyiben a társadalmi esélyegyenlőtlenség csökkentése irányába hatott. Bár itt az a tény is megállapítható, hogy a főiskolákon tanuló diákok magasabb státuszúak, mint a középiskolában tanuló társaik, tehát itt is megjelenik egyfajta differencia. Eltérés figyelhető meg emellett a különféle szakmákon tanuló hallgatók társadalmi státusza között is. A kereskedelmi-, vendéglátóipari- és idegenforgalmi képzések hallgatóinak legmagasabb, őket a műszaki-, agrár- és egészségügyi képzések diákjai, végül pedig az a pénzügyi, adminisztratív jellegű képzéseken tanulók követik a társadalmi státuszokat megfigyelve. (Hrubos 2002)

A válaszadási eredményekből egyértelműen megállapítható volt, hogy a hallgatók többsége nem első helyen jelentkezett a képzésekre (51,2% nem elő helyen

jelölte). Sokan főiskolákon szerettek volna továbbtanulni, de a könnyebb bejutási lehetőségeknek és a sikertelen felvételinek köszönhetően az AIFSZ-en tanultak tovább. A képzés végeztével természetesen a hallgatók döntő többsége tervezi az újabb jelentkezést a főiskolákra.

Itt külön kiemelném, hogy Hrubosék szerint *„az AIFSZ kettős funkció betöltésére jött létre. Egyrészt arra, hogy kedvező munkaerő-piaci kilépési lehetőséget kínáljon viszonylag rövid tanulmányi idő alatt, másrészt a legjobban teljesítő hallgatók számára nyissa meg a felsőoktatás következő lépcsőfokára való fellépés útját.”* (Hrubos 2002)

A képzésekről alapjába véve jó véleménnyel vannak a hallgatók, örülnek annak, hogy nagy presztízs értékkel bíró főiskolák hallgatói lehetnek, elégedettek.

„Az AIFSZ beindulásával tovább diverzifikálódott a magyar felsőoktatás, követve a tömegessé válás tekintetében előttünk járó országokban tapasztaltakat. Ebben a differenciált mezőnyben már az első években kialakult a kliensek jellemző köre, az AIFSZ beilleszkedett a felsőoktatásban mindig érvényesülő társadalmi hierarchia rendszerébe.” (Hrubos-Polónyi 2002:90)

A Dunaújvárosi Főiskola 2008-ban az NSZFI, SZFPK/2008 nyertes pályázata kapcsán végezte az **„Adekvált kompetencia-korszerű kompetencia fejlesztési kutatás az FSZ gyengeségeinek és erősségének feltárására, alkalmazható adatgyűjtési és oktatási módszertan kidolgozása”** című kutatását. A projekt során az elmúlt 10 év hazai szakképzésének főbb szerkezeti változásait vizsgálták, különös tekintettel a felsőfokú szakképzésre. Kutatták a hazai nagyvállalatok, gazdasági szervezet igényeit az FSZ képzésre vonatkozóan. A munkaerőpiac visszajelzéseire erősen építettek, hiszen ennek alapján próbáltak meg kidolgozni egy képzési-igény felmérés modellt. Erre alapozva pedig megvalósítottak egy kompetencia fejlesztőkísérleti képzési modellt. A kutatás során a jelenlegi és végzett hallgatókat, munkáltatókat, gyakorlati helyet biztosító cégeket kérdőívek és fókuszcsoportos vizsgálat alapján kérdezték meg. A kérdőíves mintavétel során három csoportot kérdeztek meg.

A jelenlegi hallgatókat 3 intézményből választották ki. A kérdőívet megkapta a Dunaújvárosi Főiskola 6 felsőfokú szakképzési szakján (médiatechnológus, általános rendszergazda, idegenforgalmi szakmenedzser, logisztikai menedzserasszisztens, műszaki informatikai mérnökasszisztens, intézményi kommunikátor) tanuló hallgatók közül 100 fő. A valamikori Budapesti Műszaki Főiskola villamosmérnök asszisztensi és

médiatechnológus szakján tanulók közül szintén 100 fő, és a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki FK Kar televíziós műsorgyártó szakasszisztens és médiatechnológus szakjain tanulók is 100 kérdőívet kaptak. Sajnos e kutatás során is kisebb problémák adódtak, hiszen sokan hiányosan töltötték ki a kérdőíveket, illetve elutasítás is történt a kitöltések során.

A felsőfokú szakképzésben *végzett hallgatókat* 2 felsőoktatási intézményből, a Budapesti Műszaki Főiskoláról (ma Óbudai Egyetem) és a Dunaújvárosi Főiskoláról választották ki. Mindössze 26 kérdőívet sikerült pontosan kitölteni, ami azt jelenti, hogy a hallgatói aktivitás jelentős mértékben elmaradt.

A *munkáltatók* megkeresését a Dunaújvárosi Főiskola felsőfokú szakképzési szakokat gondozó intézeteinek adatbázisa alapján választották ki. Telefonos és személyes megkeresés történt, végül 24 db kérdőív érkezett vissza.

Fókuszcsoporthoz vizsgálat főbb szempontjai között szerepelt az FSZ képzés ismertsége, elterjedése, munkaerő-piaci relevanciája, a képzés erősségei, gyengeségei, lehetőségei, veszélyei, gyakorlatorientáltsága. A szempontok között szerepelt még FSZ végzettségűek alkalmazási lehetőségei, tapasztalatok a gyakorlatokról és a munkavállalóként való alkalmazásról vagy a képzésben résztvevő hallgatók erősségei, gyengeségei, kompetenciaprofiljuk, illetve felsőfokú szakképzés problémái, megoldási javaslatok (Makó 2009)

Alapvető hipotézisek voltak a kutatásban:

„ Az FSZ képzés megfelelő előképzettséget jelent a BSC szakra való belépéshez. Az FSZ helyettesítheti a technikus képzést, az FSZ-nek megvan a helye a hazai szakképzési struktúrába, a munkaerőpiac komoly elvárásokat támaszt az itt végzettekkel szemben, igényli ezt a fajta szakképesítés jelenlétét a képzésben és könnyebben be is kapcsolódik a képzésbe, az FSZ képzés gyorsabban reagál a munkaerő-piaci igényekre, képes a gyors adaptációra, nagyobb a munkaerő-piaci kereslet az FSZ mint a BSc iránt. A nemzetközi tapasztalat tartalmaz az FSZ képzésre vonatkoztatott bestpractice-t, képzési módszereket, a hazai alkalmazásra alkalmas információkat, az FSZ képzés célja nemcsak a BSc és MSc képzésre való felkészítés, hanem közvetlenül a munkaerő-piacra vezető gyakorlati szakemberek képzése. Az FSZ képzés gyakorlatias jellegét kell erősíteni a főiskolai képzésre felkészítő elméletiesség helyett....” (Kadocsa 2009:17)

A legfontosabb megállapítások a jelenlegi és a volt hallgatók véleménye alapján: A jelenlegi hallgatók egynegyede a továbbtanulást tervezi, elsősorban BSc szakon, a

tanulók kétharmada nem tartja korszerűnek a képzés során szerzett ismereteket, sőt az ismeretek egymásra épülése a jelenlegi hallgatók 37%-a szerint az elméleti és gyakorlati tárgyaknál nem megfelelően követik egymást. 3,71-re értékelték az oktatás módszertani színvonalát.

Fókuszcsoporthoz vizsgálat szempontjai: Az FSZ képzés ismertsége, elterjedése, munkaerő-piaci relevanciája és a képzés helye a szakképzésben. A gyakorlatorientáltság kérdése, emellett a képzés erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei. Az FSZ képzésben való részvétele: pl. közvetítő-gyakorlat, fenntartó, képző, gyakorlati képzésben résztvevő, együttműködési megállapodás az FSZ képzésben. A végzett hallgatók alkalmazási lehetőségei, tapasztalatok a gyakorlatokról és a munkavállalóként való alkalmazásról, a résztvevő hallgatók erősségei, gyengeségei, kompetenciaprofiljuk. A képzés problémái, megoldási javaslatok. (Kadocsa 2009)

A fókuszcsoporthoz vizsgálat eredményeinek összegzése röviden: *Erősségek* közé sorolták a motivált hallgatókat az állami támogatás, továbbtanulásra való felkészítést, rövid képzési időt, szakmai gyakorlat hosszabb időtartamát és a működő beszámítási rendszert (kreditek). *Gyengeségek* között a képzés nem túl nagy ismertségét, a gyakorlati képzésben meglévő hiányokat, anyagi-és társadalmi megbecsülés hiányát, annak problémáját, hogy nem a legjobb képességű hallgatók lépnek be a rendszerbe és a gyakorlati oktatók továbbképzése sem megoldott. *Lehetőségek* sorában az új oktatási módszerek és modellek megjelenését, tanulás és munka összekapcsolását, kompetencia alapú oktatás elterjedését, új kommunikáció és együttműködés az oktatás és a gazdaság szereplői között kialakulását és a gyakorlati képzés lehetőségeit emelték ki az alanyok. Természetesen *veszélyek* is felsorolásra kerültek, mint a joghézagok, beiskolázottak más irányú érdeklődése, nehézkes beszámítás, bizonytalanság a szülők, hallgatók és munkaadók körében, illetve, hogy a felsőoktatási intézmények pénzügyi okokból együtt képezik a BSc hallgatókkal az FSZ hallgatókat (Kadocsa 2009)

A harmadik kutatás, melynek ötlete az én kutatásom ötletének egyik alapját képezte az **Karsai Norbert „A felsőfokú szakképzésben részt vevő hallgatók véleménye a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon”** című munkája.

A kutatás célja volt, hogy a Juhász Gyula Pedagógusképző karon működő felsőfokú szakképzéseket és a képzésben részt vevő hallgatók véleményét jobban megismerje a kutatás vezetője. A 17 kérdésből álló kérdőíves vizsgálat során többnyire zárt kérdéseket használt a kutató. 2010/2011-es tanévben a JGYPK-n 28 felsőfokú

szakképzésen 1315 hallgató tanult. A mintaválasztás véletlenszerű volt. Óralátogatásokat tett Karsai, ahol csak órákat látogató hallgatókkal tudta kitölteni kérdőívét. Ebből adódóan, mivel a hallgatók egy része nem aktívan látogatta az órákat, összességében 200 darab kérdőívet sikerült kitöltenie. További problémák is adódtak a kutatás során, hiszen a 200 darab kérdőívből 72-öt hiányosan töltöttek ki a hallgatók, így végül 128 darab maradt értékelhető. (Karsai 2011)

A kutatás kezdetén alapvetően 5 hipotézist állapított meg a kutatók, melyeket az eredményeikkel összesítve mutatom be röviden.

1, „*Sok hallgató a felsőfokú szakképzés mellett alapképzésen is tanul, így mire diplomát szerez, nagy eséllyel rendelkezik egy felsőfokú OKJ-s végzettséggel is.*” (Karsai 2011: 52)

A 128 kérdőívből 9-ben szerepelt olyan válasz, amely azt bizonyította, hogy vannak párhuzamosan alapképzésen és felsőfokú szakképzésen tanuló hallgatók, így a hipotézis nem igazolódott be.

2, „*A legtöbb felsőfokú szakképzésre jelentkező nem tudatosan választja a szakot, hanem „parkoló-pályának” használja azt (például nem vették fel alapképzésre, szüksége van a diákigazolványra, stb.).*” (Karsai 2011:53)

A második hipotézise Karsainak beigazolódott, ugyanis a válaszadók közel felét nem vették fel valamilyen alapképzésre, de ennek ellenére szerettek volna egyetemre járni, a jogviszony kérdésében csak 3%-nak volt fontos a megléte. (Karsai 2011)

3, „*A hallgatók a gyakorlatorientáltságot tekintik a felsőfokú szakképzés fő előnyének.*” (Karsai 2011:53)

A gyakorlatorientáltság már a képzés tervezése és bevezetése óta fontos szempont volt. A hallgatók is kiemelték többségében válaszadásaik során, hogy nagy előnyként tekintenek a képzések gyakorlatiasságára. (Karsai 2011)

4, „*A hallgatók azt tekintik a felsőfokú szakképzés legnagyobb hátrányának, hogy nem ad diplomát. Fő hátrányként tekintik még, hogy nehéz vele elhelyezkedni, és sokan nem tudják mire is jó az a szak, amin tanulnak.*” (Karsai 2011:53)

Az eredmények ismét igazolták a hipotézist. Valóban sok hallgató emelte ki a diploma hiányát, illetve a nehéz elhelyezkedés lehetőségét, melynek okai között szerepelhet a munkaerő-piac elismertségének hiánya a képzések iránt. (Karsai 2011)

5, „*A hallgatók megítélése szerint a felsőfokú szakképzés nem elég versenyképes a munkaerőpiacon.*” (Karsai 2011:54)

Nem teljes mértékben igazolódott a fentebbi megállapítás, ugyanis a válaszadók közel kétharmada versenyképesnek tartotta szakmáját valamilyen szinten a munkaerő-piaci viszonylatokat tekintve. (Karsai 2011)

Összességében tehát elmondható, hogy a kutatás során sok olyan tény került napvilágra, minthogy a hallgatók kisebb hányada a felsőfokú szakképzés mellett BA/BSC alapszakon is tanul, illetve a hallgatók nem minden esetben elégedettek a gyakorlati képzéssel, gyakorlati helyekkel. A tanulók motivációját illetően pedig kiderült, hogy sokan nem tudatosan jelentkeznek a felsőfokú szakképzésekre, hanem második vagy végső megoldásként írják be a jelentkezési lapokon.

4.2. Munkaerő-piaci és hallgatói oldallal egyaránt foglalkozó kutatások

Az egyik legnagyobb volumenű és eddigi legátfogóbb kutatás véleményem szerint *„A felsőfokú szakképzésben végzettek pályakövetése”* volt, mely 2008 január-2009. november 30. között valósult meg Liskó Ilona és Kocsis Mihály témavezetésével. Az OFI részéről részt vette a kutatásban Fehérvári Anikó, Kardos Lajos és Tomasz Gábor. Az OFI kutatóin kívül közreműködött Farkas Éva (SZTE), Farkas Péter (NSZFI) és Reisz Terézia (PTE).

Két adatfelvétel történt a kutatás során. 2008 tavaszán 46 intézményvezetővel készítettek interjút a kutatók és emellett 1388 felsőfokú szakképzésben tanuló fiatal töltötte ki a kérdőíveket. 2009 tavaszán történt ismételt adatfelvétel. Ennek során az előző kutatásban résztvevő hallgatók közül, akik megosztották személyes adataikat a kérdőíveken, (198fő) belőlük választottak ki 30 főt. Velük strukturált mélyinterjút készítettek. (Fehérvári 2009: 144)

Az alábbiakban a Felsőfokú? Szakképzés?¹ tanulmánykötetben megjelent kutatási beszámolók eredményeit elemzem.

Kardos Lajos „A felsőfokú szakképzés intézményei” című tanulmányában a felsőfokú szakképzéseket vezető és azokért felelős szakemberekkel készült interjúk feldolgozásán keresztül öt főbb témakört mutatott be. Az FSZ képzések intézményekben történt bevezetéséről, ezeket megelőző munkaerő-piaci felmérésekről, a

¹ Fehérvári Anikó- Kocsis Mihály (szerk.) (2009): Felsőfokú? Szakképzés?, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.

közép- és felsőfokú intézmények közötti kapcsolati formákról, a képzésben tanuló diákok és oktatók jellemzőiről, szakmai gyakorlatokról és a képzést követő pályakövetésről is, illetve a felsőfokú szakképzések problémáit is feltárta. (Kardos Lajos 2009: 37)

Röviden az említett témák eredményeiről a következők mondhatóak el: *A felsőfokú szakképzés intézményi bevezetésének okai, körülményei között fontos kiemelni az intézmények között meglévő kapcsolati rendszert és tőkét és az elkötelezett szakembereket, akik a képzés megjelenését követően azonnal tudtak lépéseket tenni a képzések indításának irányába (ez a középiskolák esetében volt hangsúlyosabban megfigyelhető).* (Kardos 2009:40)

A képzések bevezetésének munkaerő-piaci megalapozása nem volt átgondolt, mivel a munkaerő-piaci igényekhez nem megfelelően igazították azokat, ennek következményeként pedig nem ismeri el megfelelően a munkaerő-piac a képzéseket. (Kardos 2009:45)

A diákok jellemzőinek bemutatásánál legkönnyebb helyzetben a középiskolák képviselői voltak az interjúk során, hiszen a nálunk tanuló diákok jelentős része már középiskolai tanulmányait az adott intézményben végezte el. Így a diákok szociális és szociokulturális helyzetéről is tudtak beszélni. Kiemelendő még a bekerülő diákok szűrésének lehetősége, mely ugye nincsen, hiszen érettségi vizsga teljesítésével is van bejutási lehetőség (bár a népszerű szakoknál a keretszámok befolyásolhatják a bejutási arányokat). (Kardos 2009)

Az FSZ oktatóinak összetételénél két megállapítást tett a tanulmány. Azon intézmények (főiskolák, egyetemek), amelyek előszeretettel alkalmaznak külsős óraadókat, oktatókat, ott a felsőfokú szakképzésekben is jellemző ez a tendencia. A másik jellemző, hogy azon intézmények, amelyek képzésiben az intézménydolgozói vesznek szinte részt, ott inkább a belső erőforrásokból próbálják megoldani az FSZ hallgatók oktatását. Itt olyan megoldásokra is lehet gondolni (ez eléggé jellemző is), hogy az alapképzéses hallgatók óráira ülnek be e hallgatók, így takarékos megoldás is születhet az intézményekben. (Kardos 2009:58)

A felsőfokú szakképzés befejezését követően a munkaerő-piaci megalapozatlanság és a kimenet tisztázatlansága következtében, kevés az intézmények többségéhez a visszacsatolás. A hallgatókról kevés információval rendelkeznek az intézmények az interjúalanyok elmondása alapján. (Kardos 2009)

Összefoglalóan öt problémát állapított meg a kutatás. Itt beszélhetünk a magas lemorzsolódásról a diákok körében, ennek okai között is szerepelhet a hallgatók alacsony motivációja, felkészületlensége is, de további probléma még az elégtelen gyakorlati képzés, a képzés alacsony presztízse, de leginkább a munkaerő-piac hiányzó elismerése.

Reisz Terézia „*A felsőfokú szakképzésben tanuló fiatalok*” című tanulmány az empirikus adatfelvételek eredményeire támaszkodva mutatja be a diákok életkörülményeit, valamint iskolaválasztásunkat is befolyásoló szociális és szociokulturális hátterüket. Emellett még szerepet kap a hallgatók pályaválasztásának, motivációjának és elégedettségnek bemutatása is. A 2008 áprilisában kezdődött kérdőíves kutatás 101 kérdésből, melyek alapján az eredményeket mutatom be röviden. Összesen 1388 felsőfokú szakképzésben tanuló hallgató töltötte ki a kérdőíveket. A kutatók a mintát két részre osztották annak a tükrében, hogy középiskolában vagy felsőoktatási intézményben végzik tanulmányaikat a hallgatók. Az alapadatokból tett megállapítások között elsőként emelendő ki, hogy a nemek arányát tekintve igen erős aránytalanság volt tapasztalható, a válaszadó hallgatók 73,8% volt nő, tehát e tekintetben a képzés szerkezete közelít a felsőoktatásban tanulók tartósan kialakult nemi megoszlásához. A válaszokból megállapítható volt, hogy a hallgatók közül többen jártak szakmát adó intézménybe, mint gimnáziumba és többségében az érettségit követően választották a képzéseket. A felsőfokú szakképzés helye és a fiatalok állandó lakhelye között jelentős különbség van (minden 2. ember készszerül ingázni). Ennek oka főként, hogy a fiatalok több mint fele (53,8%) kisvárosból vagy községből érkezett. (az FSZ rekrutációs bázisa innen tevődik össze). A képzéseket tekintve az FSZ képzések fele megyeszékhelyeken található, több mint 1/3-a pedig a fővárosban, ezért is nagy az ingázásuk a hallgatóknak a kisebb településekről. Utolsó elemként emelném ki ennél a résznél, hogy a vizsgálatból kiderül, hogy az eddig hagyományosan elkülöníthető női és férfi szakmáknál az FSZ esetében 28 szakmából csak 9 szakmában tanul több férfi, a szakmák tehát elnőiesedtek (férfiak többsége például a gépipari mérnökasszisztens, sportkommunikátor, nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző esetében volt megfigyelhető) (Reisz Terézia 2009)

Családszerkezetre vonatkozó válaszokból kiderült, hogy jelentősen nem tér el a válaszadó FSZ hallgatók családszerkezete a hazai hasonló korosztályi csoportok családi sajátosságaitól. Sőt nem tűnnek kedvezőtlennek a lakhatási körülmények a hallgatók körében, összes mutatót szemlélve elmondhatjuk, hogy az életkörülményeket

legmarkánsabban a hallgatók lakóhelyének a típusa határozza meg (legkedvezőtlenebb a kisváros, községek). A családok anyagi helyzetében nagyobb különbségeket találhatunk. Az aktív keresők köréről elmondható, hogy a családok egynegyedében (27,95%) csak egy fő kereső és 47,6%-ban van két kereső személy a családban. Egytizedben áll fenn az a helyzet, hogy három vagy annál több kereső biztosítja a megélhetést. A felsőfokú tanulmányok költségeinek fizetésében a szülők döntő többsége (kétharmada) szervesen kiveszi a részét. Azok a fiatalok, akik nem kapnak otthonról megfelelő támogatást, azok saját maguknak teremtik elő a forrásokat. (Reisz Terézia 2009)

A család szociokulturális hátterét vizsgálva a szülők iskolai végzettségét tekintve elsősorban elmondható, hogy a legnagyobb arányban az apáknál és anyáknál is a szakmunkásképzőt és szakközépiskolát végzettek vannak túlsúlyban (apáknál szakmunkásképzőt, anyáknál a szakközépiskolát végzettek vannak többen). Az egyetemet, főiskolát végzettek arány az anyáknál 6,4%, az apáknál 6,8%. Itt kiemelendő az a megállapítás, hogy a diplomás szülők gyermekei nagyobb valószínűséggel a felsőfokú szakképzést követően nagyobb számban mennek alapképzésre továbbtanulni.

A felsőfokú szakképzésben tanuló fiatalok iskolai életútját tekintve itt már a kérdőívezésen kívül az interjúk elemzése is szerepel. Ennek eredményeiről elmondható:

„A felsőfokú szakképzésben végzettek szakmai pályájuk során a képzési időszakot egyfajta átmenetként, a terveik érlelődéseként élték meg. Az iskola és a munkahely két világa között nehezen jutnak el a továbbtanulás konkrét intézményének, szakjának döntéséig. Lassan érlelődnek meg bennük a pályaalakítás valóságos esélyei. Az iskolai életutak elágazása mentén láthatóvá válik a dilemma: munkába álljanak-e vagy felsőfokú tanulmányokra vállalkozzanak.... A felsőfokú felvételi kérelem kudarca után kevesen mennek el itthon vagy külföldre dolgozni, inkább további képzéssel igyekeznek korrigálni eddigi iskola eredményeiket és pályaválasztásukat. Akinek határozott diplomaszerezési célja van, az nyelvi kurzusokkal, újabb érettségi vizsgával a felvételi pontszámait gyarapítása érdekében az oktatási piac lehetőségeivel élve pótolja hiányosságait.” (Reisz Terézia 2009:109)

„Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola: Felmérés 2012 tavaszán a BKF szakképzési központ felsőfokú szakképzéseiben aktív hallgatók körében”. A Budapesti Kommunikációs Főiskola Karrier Centruma 2012 áprilisában végeztet felmérést az intézményben felsőfokú szakképzésben tanuló aktív hallgatók körében. A

kutatásban résztvevő hallgatók szociodemográfiai jellemzőit és családi hátterét is vizsgálták, emellett szerepet kaptak a diákok nyelvtudását érintő kérdések, illetve továbbtanulási terveiknek is feltérképezése is. A felmérés készítői külön figyelmet szenteltek emellett a résztvevők intézményhez köthető attitűdjének vizsgálatára, és a hallgatók által preferált készségek és kompetenciák fontosságának ismertetésére. (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012:3)

A 2012 tavaszán készült felmérés egy pályakövetési kutatássorozat első eredményeinek egyike. A TÁMOP-4.1.1/A-10/2/KMR-2010-0004 számú projekt keretében megvalósuló kutatás az „intézmény által kialakításra kerülő DPR-hez – a felsőoktatásban végzetek munkaerő-piaci esélyeit, elhelyezkedésüket, szakmai fejlődésüket hivatott segíteni. (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012:3)

A kutatás módszertanát tekintve elmondható, hogy 2012. április 5. és 20 között végezték a felmérést online kérdőívek segítségével. 1076 darab kérdőívet küldtek ki az aktív hallgatóknak, melyből 235 darab érkezett vissza, ez 22%-os kitöltési arányt jelent.

A felmérés végeztével a következő eredményekről lehet beszámolni: A BKF 2012 tavaszán aktív hallgatóinak körében a nemi és életkori eloszlásokról elmondható, hogy 79,6% nő és 20,4% férfi, átlagéletkoruk 21,33 év. A képzésben résztvevők csaknem fele hagyományos gimnáziumban tanult, de a szakközépiskolai érettségivel rendelkezők száma is jelentős. A szülők iskolai végzettsége az országos átlaghoz képest relatíve magasnak mondható, emellett a családok anyagi helyzetét a hallgatók szintén átlagosnak értékelték. A hallgatók tanulmányi eredményeiket 3,7-nek értékelték, illetve nyelvtudásukat angol és német nyelvből közepesnek ítélték. Érdekességgént megemlítendő, hogy a hallgatók 13,6% tanul más képzéseken is párhuzamosan az FSZ képzéssel és 17,6%-nak már van felsőfokú végzettsége (BA vagy főiskolai). A hallgatók munkaerő-piaci elhelyezkedését tekintve elmondható még, hogy többségük szakterületéhez kapcsolódva kíván elhelyezkedni.

A BKF 2012 tavaszán végzett kutatása kapcsán fontos elmondani, hogy a TÁMOP-4.1.1/A-10/2/KMR-2010-0004 számú projekt keretében korábbi felméréseket is végzett az intézmény Szakképzési Központja az FSZ hallgatók körében. Ilyen projekt volt még továbbá a *„Felmérés a 2007, 2009 és 2011-ben a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzéseiben végzett hallgatók körében” című felmérés, mely 2012. április-májusában a Karrier Centrum pályakövetési kutatássorozat második hullámához tartozó eredményeinek egyike. (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012: 3)*

A 2012-es kutatáshoz hasonló tematikán alapultak a kérdések és az eredmények is hasonlóak lettek. Különbségnek tekinthető a két kutatás között, hogy itt a hallgatók elhelyezkedésére, valamint munkahelyük és munkakörök tanulmányozására is kitértek a kérdések. Az online kérdőív kitöltése és rendszere teljesen megegyezett az előzőekkel. A kiküldött kérdőívek száma 568 darab volt, a visszaérkezett kérdőívek száma 90 db, ez 18%-os kitöltési aránynak felel meg. (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012:3)

Az elhelyezkedési adatoknál jól leolvasható volt, hogy a fővárosban és környékén helyezkedtek el a végzett hallgatók nagy arányban, főként beosztott pozícióban kisebb-nagyobb vállalatoknál, cégeknél.

Szintén a végzett hallgatókat vizsgálta a TÁMOP projekt keretében a *„Felmérés a 2010-ig a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzéseiben végzett hallgatók körében”* című projekt, mely az előzőleg bemutatott kutatási szisztémával azonos volt. 2010. december 14. – 2011. január 17. közötti időszakban került sor az online felmérésre, melyben 691 darab kérdőívből végül 124 kérdőív érkezett vissza, ez 18%-os kitöltési aránynak felelt meg. Az eredmények tekintetében itt sem beszélhetünk nagy eltérésekről az előzőekhez képest. (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012: 3)

Az aktív hallgatókkal foglalkozó kutatások körében szeretném még megemlíteni a *„Felmérés a 2011 tavaszán a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzéseiben aktív hallgatók körében”* című felmérést, mely egy évvel előzte meg a 2012-ben végzett legutóbbi felmérést. 2011. május 19 és május 27 közötti időszakban került sor a szintén online rendszerben történő vizsgálatra, melynek eredményeképpen 868 darab kérdőívből, 202 darab érkezett vissza, ez 23%-os kitöltési aránynak felel meg. Az eredmények nem mutatnak itt sem nagy eltérést az előzőleg bemutatott felmérésektől. (Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012:3)

A hazai kutatásokat bemutató fejezetem zárásaképpen szeretném bemutatni még a *„Szolnoki Főiskola felsőfokú szakképzést nyújtó képzései iránti keresletről”* című kutatást, melyet 2011-ben végzett Pénzes Ibolya Rózsa- Szűcs Róbert és Horváth Marianna. A TÁMOP-4.1.1/A-10/1/KONV-2010-19 számú projekt „Munkaerő-piaci alkalmazkodás fejlesztése” alprojektben valósult meg a kutatás, mely szervesen kapcsolódik az alprojekt előző kutatásaihoz, mintegy kiegészítve és más szempontból bővítve annak eredményeit. A kutatás céljait tekintve 3 fő célt határoztak meg a kutatók.

Az intézményi képzési kínálat bővítési lehetőségeinek felmérését, a felsőfokú szakképzések iránti kereslet feltárását, illetve a képzés iránti tartalmi elvárásokat. A kutatás komplexitását jelzi, hogy a szekunder adatbázisokat is vizsgálták a kutatók, emellett egy primer kutatás is zajlott. (Szolnoki Főiskola 2011)

Szekunder adatbázisok között megtalálható volt például az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft adatai, a SZOLF hallgatói statisztikája, a HVG felsőoktatási rangsor, a KSH statisztikái és az Országos és intézményi DPR kutatások eredményei. A primer kutatás során strukturált, standardizált, 24 kérdésből álló kérdőíveket használtak a megkérdezett középiskolai diákok, munkavállalók és álláskeresőik körében.

A minta kiválasztása egyszerű véletlen mintavétellel jött létre. Online és papír alapon is történt a lekérdezés 2011. március-április hónapokban. A megkérdezett középiskolások többsége pont pályaválasztási döntés előtt álló 10-11. osztályos tanuló volt (a válaszadók nemi arányát tekintve a kitöltők 62,1%-a nő volt) Többségük kedvezőtlennek mondható szocio-kulturális háttérrel és gyengébb iskolai eredménnyel rendelkezett. (Szolnoki Főiskola 2011: 6)

A kutatás adatainak rögzítése és elemzése során EvaSys, SPSS programokat használtak, illetve leíró statisztika és kapcsolatelemzés is folyt a kutatás feldolgozási fázisaiban. (Szolnoki Főiskola 2011: 2-3)

A kutatás eredményeit illetően a szekunder kutatás kapcsán legfontosabb megállapításokat emelem ki az alábbiakban:

„Magyarországon a felsőfokú szakképzés a képzési hierarchiában közbülső helyet foglal el, amelynek több funkciója van. Egyrészt fontos szerepe van a munkaerőpiacon, mivel az Országos Képzési Jegyzék alapján a munkáltatók szakmai végzettséget bizonyító képzésként ismerik el, végzett hallgatóink az oklevél megszerzése után viszonylag könnyen találnak munkahelyet. Másrészt a képzés hozzásegíti a később alapszakon továbbtanuló hallgatókat a szakmai ismeretek alapozásához, valamint a kreditek elismeréséhez is. Ezen túlmenően szólni kell arról is, hogy a középiskolából kikerülő, elhelyezkedési- vagy pályaválasztási problémákkal küzdő fiatalok ilyen jellegű problémáira is segítséget nyújt.” (Szolnoki Főiskola 2011:4)

A primer kutatás során a felsőfokú szakképzési szakok iránti kereslet témakörében elmondható volt a kutatás végeztével, hogy a válaszadó diákok 54,6%-a tervezi továbbtanulást, a többi válaszadó pedig még nem döntött véglegesen a jövőjéről illetőleg. Érdekes eredménynek számít, hogy a továbbtanulás irányát tekintve minden ötödik fiatal felsőfokú szakképzésben szeretne tanulni. A képzés keresleti erősségéről

elmondható, hogy a diákok nem első helyen jelölik többségében a képzéseket, hanem kiegészítő jelleggel jelentkeznek. Ebből adódóan a BA/BSC szakra fel nem vett hallgatók töltik be az FSZ helyek jelentős részét. A válaszadók alig 16 % szeretne felsőfokú szakképzésben tanulni, így végeredményben elmondható, hogy nem túlzottan vonzó a képzés, sokan csak vésztartalékként gondolkodnak a képzésben. (Szolnoki Főiskola 2011)

A munkavállalók körében végzett felmérésről röviden tudnivaló, hogy a válaszadásra vállalkozó 53 főnek egy ötfokú skálán kellett értékelnie a piaci versenyképességet tanúsító okiratokat és megszerzett tudást. A hallgatók az egyetemi diplomát 4,35-re, a főiskolai diplomát 3,90-re, a felsőfokú szakképzés keretei között szerzett oklevelet 3,14-re, az érettségi bizonyítvány 2,09-re értékelték. A sorrendből leolvasható, hogy közepesnek ítélték a hallgatók az elhelyezkedést. (Szolnoki Főiskola 2011:9)

A kutatás során még kísérletet tettek a kutatók arra, hogy munkanélkülieket is megkérdezzenek mélyinterjúk során a képzésekről. Mint kiderült a továbbképzésre van igény, de annak iránya és formája főként a finanszírozási forma függvénye, melyből adódóan kevés az esély az ő körükből érkező potenciális hallgatókra a Szolnoki főiskolán. (Szolnoki Főiskola 2011:10)

A kutatás összefoglalásaképpen a főiskola FSZ képzéseiről elmondható, hogy nagy részük keresett és a hallgatók is elégedettek a képzésekkel. A keresleti mutatók kapcsán továbbra is fontos szempont a jelentkezőknél az állami finanszírozású képzések indulása, azonban annak nagyságát és összetételét a környezeti változások, a felsőoktatás szabályozásának tervezett változása miatt nem lehet jól becsülni. (Szolnoki Főiskola 2011:10)

A hazai kutatások elsősorban felsőfokú szakképzési szakok munkaerő-piaci elismertségének témakörét és kérdését, és a hallgatók motivációjának és véleményének elemzését tűzték ki célul. Több esetben (szolnoki, dunaújvárosi, szegedi kutatások) egy-egy intézmény számára hasznos információkkal szolgáltak a saját képzéseikről és hallgatóik elvárásairól, tapasztalatairól, véleményéről.

5. A Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek rövid jellemzése és a vizsgálat eredményeinek a bemutatása

Az elmúlt fél évben végzett kutatásom kapcsán rengeteg statisztikai adattal, eredménnyel találkoztam, sőt bővebben is megismerkedtem a Debreceni Egyetem képzési és szakstruktúrájával így fontosnak tartom, hogy az eredmények bemutatása előtt röviden vázoljam a választott intézmény sajátosságait, az egyetemen megvalósult és jelenlegi is folyó felsőfokú szakképzések történetét, kutatásom módszertanát és alapvető hipotéziseit illetve célcsoportját.

5.1. Az intézmény és a képzések rövid története

„A Debreceni Egyetem az ország más integrált felsőoktatási intézményeihez hasonlóan, addig önállóan működő intézmények (újra) egyesítésével és jogutódlásával 2000. január 1-ével jött létre. Történelmi gyökerei visszanyúlnak a Debreceni Református Kollégium alapításáig (1538), amelynek később kialakult három akadémiai tagozatára alapozva jött létre a Debreceni magyar királyi Tudományegyetem, az 1912. évi XXXVI. Törvénycikk alapján. Ezzel a négy és fél évszázados, megszakítás nélküli múlttal ma a Debreceni Egyetem az ország legrégebben, folyamatosan ugyanabban a városban működő felsőoktatási intézménye..... Mintegy 21000 nappali és 33000 összes hallgatójával, több mint 1500 oktatójával az ország egyik legnagyobb felsőoktatási intézménye, de 15 karával és 25 doktori iskolájával (mindkét szám az országban a legnagyobb) kétségtelenül a legszélesebb képzési és kutatási kínálatot nyújtja. Az oktatómunka, és különösen a kutatómunka minőségét jelzi, hogy az oktatók közel kétharmada tudományos fokozattal rendelkezik, köztük 30 professzor a Magyar Tudományos Akadémia rendes, vagy levelező tagja... Kiemelkedő szellemi központ, hatalmas oktatási és K+F kapacitása egyre jelentősebb hatással van a régió gazdasági és társadalmi fejlődésére, kulturális felemelkedésére, egyre nagyobb figyelmet fordít a tudásalapú gazdaság és társadalom igényeinek minél hatékonyabb kiszolgálására, a regionális tudásközpont szerepkör betöltésére is.” (Debreceni Egyetem 2012)

Kutatásom elsődleges célja az volt, hogy betekintést nyerjek a Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseiben tanuló hallgatók előképzettségébe, tanulási folyamataiba, illetve motivációikba.

A Debreceni Egyetemen szinte a kezdetektől fogva megtalálhatóak voltak a felsőfokú szakképzések, köztük az AIFSZ szakok is, bár itt inkább próbálkozásokról beszélhetünk, hiszen összességében két karon négy képzés folyt, melyek közül az egészségügyi területeket érintő képzésekre eléggé alacsony számban jelentkeztek a hallgatók.

Az egészségügyi képzések mellett a mezőgazdasági-gazdasági területen szintén két képzés volt, mely megfelelő alapokat biztosított a később 2006-ban bevezetésre került felsőfokú szakképzésekhez. Jelen esetben itt a hulladékgazdálkodási technológus és informatikai statisztikus és gazdasági tervező szakokról beszélhetünk, melyek a képzés átalakulását követően is sok jelentkezőt vonzottak egészen 2012-ig.

Sajnos az utolsó évfolyam már ezen a két szakon nem indulhatott el az alacsony keretszámoknak köszönhetően, melyek az utoljára induló felsőfokú szakképzéseket szabályozták.

Az alábbi táblázatban röviden összefoglaltam az elmúlt több mint tíz év képzési struktúráját a Debreceni Egyetemen.

1.táblázat A Debreceni Egyetem AIFSZ,FSZ képzései 2001-2012

Debreceni Egyetem kara	Képzés neve, kezdési és végpontja meghirdetés alapján, típusa és kimaradt évfolyamai
Bölcsészettudományi Kar	Idegennyelvi kommunikátor 2009-2012 FSZ Intézményi kommunikátor 2012 (nem indult) FSZ Sportkommunikátor 2010-2012 FSZ
Egészségügyi Kar (régen Egészségügyi Főiskolai Kar)	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus 2002-2006 AIFSZ Szülésznő 2002-2004 AIFSZ Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus 2006 (nem indult) FSZ
Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar (régen Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar)	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező 2003-2006 AIFSZ Informatikai statisztikus és gazdasági tervező 2006-2011 FSZ (2012- nem indult)
Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar (régen Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kar)	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó 2008.febr.-2012 FSZ Ifjúságsegítő 2011-2012 FSZ
Informatikai Kar	Műszaki informatikai mérnökasszisztens 2007-2008 FSZ
Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar (régen Közgazdaságtudományi Kar)	Pénzügyi szakügyintéző 2006-2012 FSZ Számviteli szakügyintéző 2006-2012 FSZ
Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar (régen Mezőgazdaságtudományi Kar)	Hulladékgazdálkodási technológus 2001-2006 AIFSZ Informatikai statisztikus és gazdasági tervező 2001-2003 AIFSZ Energetikai mérnökasszisztens 2009-2012 FSZ (2010-2011-ben nem indult) Gyógynövény és fűszernövénytermesztő és feldolgozó 2006-2012 FSZ (2012-ben nem indult) Hulladékgazdálkodási technológus 2006-2012 FSZ (2012-ben nem indult) Logisztikai műszaki menedzserasszisztens 2007-2012 FSZ (2007-ben és 2012-ben nem indult) Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző 2007-2012 FSZ Mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens 2006-2008 FSZ (sohasem indult el) Ménesgazda 2006-2011 FSZ (2012-ben nem indult)) Növénytermesztő és növényvédő technológus 2006-2012 FSZ (2006,2007-ben és 2012-ben sem indult) Ökológiai gazdálkodó 2011-2012 FSZ
Természettudományi és Technológiai Kar (régen Természettudományi Kar)	Villamosmérnök-asszisztens (2006-2011) FSZ (csak 2006-ban és 2010-ben indult el a képzés a jelentkezők hiánya miatt)

Forrás. felvi.hu statisztika, saját szerkesztés

A táblázat adataiból is látható, hogy a 2006-os változásokat követően egyre több kar próbálta elindítani újabb és újabb FSZ képzéseit a Debreceni Egyetemen. Természetesen egy-két szak kivételével sikerekről tehetünk említést. A Bolognai rendszer bevezetését követően az intézményben ugrásszerűen megnöttek a képzések és az irántuk érdeklődő hallgatók is.

Elsősorban a hallgatók a gazdasági- pénzügyi-mezőgazdasági területek frissen indult szakjai iránt érdeklődtek, így akár kiemelhetjük a pénzügyi és számviteli szakügyintéző képzéseket (2006-2012), az informatikai statisztikus és gazdasági tervező szakot (2006-2012), a ménesgazda és gyógynövény és fűszernövénytermesztő és feldolgozó szakokat 2006-2012 között vagy a nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző képzést.

Természetesen voltak olyan területek, melyek meglepően nem váltották be az előzetesen vélt jelentkezési mutatókat. Ilyen területként említhetjük a műszaki informatikai mérnökasszisztens a villamosmérnök-asszisztens és a mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens képzéseket, melyek sok esetben a kevés jelentkező okánál fogva nem minden évben indultak el.

Érdekességgént emelném ki az orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus képzést, mely az AIFSZ rendszerében vonzotta a hallgatókat, de az FSZ rendszerben már nem volt ekkora sikere. Ennek okát elsősorban a vele párhuzamosan 2006-ban létrejövő alapszak létrejöttében látom.

Statisztikai kutatásom egyik meglepő fordulataként a hajdúböszörményben működő csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó képzést tartom. A szak igaz, hogy 2008 februárjától működik az egyetemen, de rekordszámú hallgató folytat/folytatott rajta tanulmányokat az elmúlt majdnem öt évben. Már az első induló évfolyamon 107 fő nyert felvétel a levelező munkarendben folyó képzésre. Ennek okairól a kutatás főbb eredményeit bemutató részben foglalkozom majd.

Összességében elmondható az egyetem FSZ képzési struktúrája kapcsán, hogy túlnyomórészt gazdasági-mezőgazdasági területeken kínál/kínált lehetőségeket a hallgatók számára, akik az elmúlt években, nagy számban is választották nemcsak ezeket a képzéseket. Az egyetem 2001-2012 közötti teljes képzési struktúráját, statisztikai és felvételi adatait összefoglaló táblázatot az 1. számú melléklet tartalmazza.

5.2. A kutatás módszertana

A kutatásomhoz kérdőíves módszert alkalmaztam. Egy EvaSys rendszerben készült 51 kérdésből álló kérdőívet készítettem (a kérdőív megtalálható az 2. számú mellékletben), mellyel a Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek második évfolyamon tanulmányokat folytató hallgatókat kerestem fel 2012 októbertől és novemberig folyamán. Hat karon, tizennégy szak hallgatóit próbáltam meg elérni kutatásom során. Az előzetes statisztikákat figyelve, ez körülbelül 350 hallgatót jelent, akik közül végül 219 fővel sikerült kitöltenem a kérdőívemet. Ez 62, 57%-os kitöltési aránynak felel meg.

A kérdőív kapcsán fontos még elmondani, hogy négy főbb témakört emeltem ki, melyek segítségével könnyebben tudtam keresni a válaszokat a hipotéziseimhez. A tanulmányi és személyes adatok mellett, a hallgatók előtanulmányaira, eredményeire, lakóhelyére és családi és szociális környezetére, illetve alapvetően a hallgatók véleményére voltam kíváncsi a képzéseket illetően. Természetesen a további céljait (továbbtanulás, munka) szintén kutattam, de közeli jövőképükre vonatkozó kérdéseket is tettem fel kérdőívemben.

A lekérdezést követően az adatokat az EvaSys rendszerből SPSS rendszerbe vittem át, ahol végül feldolgoztam az információkat.²

5.3. Hipotézisek

Kutatásom elején öt hipotézist fogalmaztam meg, amelyeket előző tanulmányaim, egy tavasszal végzett kutatásom (A debreceni felsőoktatási intézmények kommunikátor felsőfokú szakképzéseinek vizsgálata), illetve más hazai kutatások alapján alakítottam ki.

Több kutatás, mint például a *„Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola 2012 tavaszán végzett felsőfokú szakképzéseinek aktív hallgatók kutatása”* vagy a *„Szolnoki Főiskola felsőfokú szakképzést nyújtó képzései iránti keresletről”* című 2011-es kutatás

² Itt szeretném megköszönni Fehérvári Anikó, az Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet kutatójának segítségét, hogy a 2008-ban végzett „A felsőfokú szakképzésben végzettek pályakövetése” című országos kutatásnál használt kérdőívet a rendelkezésemre bocsátotta, ezáltal sok ötletet és példát gyűjthettem kérdőívemhez.

is igazolta, hogy a felsőfokú szakképzésben résztvevő hallgatók jelentős többsége nő, így annak ellenére, hogy a debreceni egyetemen nagyon sok gazdasági és főként mezőgazdasági irányultságú képzés van, a nők vannak ezen intézményben is nagyobb arányban.

Hrubos (2002): „*A hallgatók társadalmi háttere és képzéssel kapcsolatos motivációi*” című 2002-ben megjelent kutatás nagyban kitért a hallgatók társadalmi és szocio-kulturális hátterére. Ezen kutatás eredményeire is támaszkodva második hipotézisként azt vélem, hogy *a társadalmi-gazdasági háttér szempontjából hátrányosabb helyzetű hallgatók választják a képzéseket* (A hallgatók az Észak-Alföldi régió kis és közepes méretű településeiről jönnek, szülők alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek).

Sőt ezzel párhuzamba vonom, *hogy a hallgatók gyengébb tanulmányi eredménnyel jelentkeznek ezekre a képzésre* (középiskolai tanulmányi eredményeik átlagban közepesek, alacsony százalékban rendelkezik nyelvvizsgával), mint BSc./BA képzésre felvételt nyert társaik. Ennek alapját az OFI „*A felsőfokú szakképzésben végzetek pályakövetése*” című 2008-2009-es kutatásának (Fehérvári: 2009), eredményeire támaszkodva gondolom ez így a harmadik hipotézisem.

Továbbiakban negyedik hipotézisként feltételezem, hogy *a hallgatók a jelentkezéseket megelőzően nem eléggé tájékozódnak, mellékesen választják a képzéseket, nem elsődleges céljuk, hogy felsőfokú szakképzésben szerezzenek végzettséget, sőt elhelyezkedni sem feltétlenül szeretnék szakmájukban.*

Összetettebb záró, ötödik hipotézisként *a kutatott 14 szak hallgatói között azt vélem megállapítani, hogy csak egyes területek hallgatói érzik hasznosíthatónak végzettségüket.* Ilyen területeknek gondolom a gazdasági, mezőgazdasági, pedagógiai területeket.

5.4. A minta jellemzése

A kutatásom célcsoportja a Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzésein, második évfolyamon tanuló hallgatók köre volt. Ennek a mintaválasztásnak több indoka is van. Elsősorban az, hogy szerettem volna egy realisabb képet kapni a hallgatók motivációit, véleményét és jövőképét illetően a képzésekről és ez úgy gondoltam, hogy nem valósulhatott volna meg egy frissen, alig 2-3 hónapja a képzésben tanuló

elsőévesek vizsgálata által. A másik döntő okom volt, hogy a legutóbb 2012 őszén kezdett évfolyamra az FSZ keretszámok csökkentése miatt eléggé kevés hallgatót vettek fel, sőt több olyan szak sem indult el, mely már akár 5-7-10 éves múltra tekintett vissza. Tehát egyértelmű volt számomra, hogy a 2011 őszén kezdett hallgatókat keresem fel kérdőívemmel.

Az egyetem öt karának oktatási dékánhelyetteseit kerestem fel közvetve vagy közvetlenül, hogy engedélyt kaphassak kutatásomhoz. A Bölcsészettudományi Kar, a Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar, a Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kart Hajdúböszörményben, a Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kart és a Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar hallgatóit kerestem fel ezután.

Az alábbi szakok hallgatói töltötték ki a kérdőívemet: Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó , Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és –feldolgozó, Hulladékgazdálkodási technológus , Idegennyelvi kommunikátor , Ifjúságsegítő, Informatikai statisztikus és gazdasági tervező, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Ménesgazda, Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző, Növénytermesztő és növényvédő technológus, Ökológiai gazdálkodó, Pénzügyi szakügyintéző, Sportkommunikátor, Számviteli szakügyintéző.

Örültem annak, hogy szinte valamennyi órakon jelenlévő hallgató egy-két kivételtől eltekintve készségesen válaszolt a feltett 51 kérdésemre és sokan még pár kiegészítő információval is elláttak a kérdőív kitöltését követően.

5.5. A vizsgálat eredményei

A kutatásom módszertanát bemutató részben már említést tettem arról, hogy négy főbb témakör köré csoportosítottam kérdéseimet. Ezen témakörök alapján fogom végezni elemzésemet is, illetve vizsgálni hipotézisem igazolódásait vagy cáfolatát. Az első két témakört egyben elemzem, az utolsó két témáról külön-külön részben mutatom be az eredményeket.

5.5.1. Személyes és tanulmányi adatok elemzése

A kérdőívem elemzése során elsőként egy rövid összefoglaló táblázatot készítettem, melyből láthatóak a válaszadók szakjainak eloszlása és létszámadatai. Valamennyi hallgató nappali tagozaton tanul. A levelezős hallgatókat, akik elsősorban a Gyermekevelési és Felnőttképzési karon (GYFK) tanulnak, sajnos nem tudtam elérni a vizsgált időszakban.

2. táblázat A válaszadó hallgatók karok és szakonkénti eloszlása a Debreceni Egyetemen

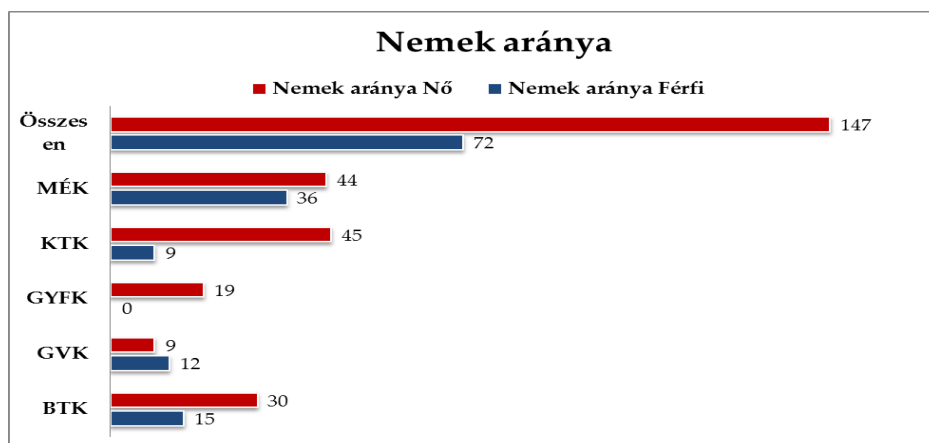
Szakok	Karok					
	BTK	GVK	GYFK	KTK	MÉK	Összesen
Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó			11			11
Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és -feldo...					4	4
Hulladékgyártási technológus					12	12
Idegennyelvi kommunikátor	30					30
Ifjúságsegítő			8			8
Informatikai statisztikus és gazdasági tervező		21				21
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens					9	9
Ménesgazda					9	9
Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szaküg...					35	35
Növénytermesztő és növényvédő technológus					6	6
Ökológiai gazdálkodó					6	6
Pénzügyi szakügyintéző				34		34
Sportkommunikátor	15					15
Számviteli szakügyintéző				20		20
Összes hallgató a karokon	45	21	19	54	80	219

A 2. táblázat adatai igazolják, hogy valóban sok hallgató választja a gazdasági és mezőgazdasági képzéseket, de emellett az idegennyelvi kommunikátor és sportkommunikátor képzéseken is sokan tanulnak. A nyelv szakok iránti hallgatói érdeklődés az alap és mesterszakokhoz hasonlóan az FSZ képzésben is megfigyelhető.

A személyes adatok elnevezésű részben a hallgatók nemenkénti eloszlását, születési idejét, családi állapotát és a szülők legmagasabb iskolai végzettségét vizsgáltam.

A kérdőívet kitöltők körében egyértelműen megállapítható volt minden karon többségben vannak a női hallgatók. (4. ábra)

4. ábra A hallgatók nemek szerinti eloszlása a karok viszonylatában

Kissé azért meglepő, hogy a mezőgazdasági területeken is magasabb a nők aránya, de az előzetes feltevéseim közül beigazolódni látszott, hogy „a felsőfokú szakképzésben résztvevő hallgatók jelentős többsége nő”, így annak ellenére, hogy a Debreceni Egyetemen főként mezőgazdasági-logisztikai irányultságú képzések vannak túlsúlyban, így is a nők vannak ezen intézményben is nagyobb arányban. Hazai kutatások című elméleti fejezetben bemutatott 6 kutatás eredményeihez hasonlóan a Debreceni Egyetemen is a felsőfokú szakképzésekben a nők dominanciáját állapíthatjuk meg.

Hrubos (2002): „A hallgatók társadalmi háttere és képzéssel kapcsolatos motivációi” című kutatása már igazolta azt a megállapítást, hogy a hallgatók az érettségit követően választják elsősorban a képzéseket, vagy az érettségit követő 1-2 évben. Nos, ez az eredmény itt is igazolódni látszik. Az alábbi 3. táblázatban a válaszadók életkori eloszlása figyelhető meg.

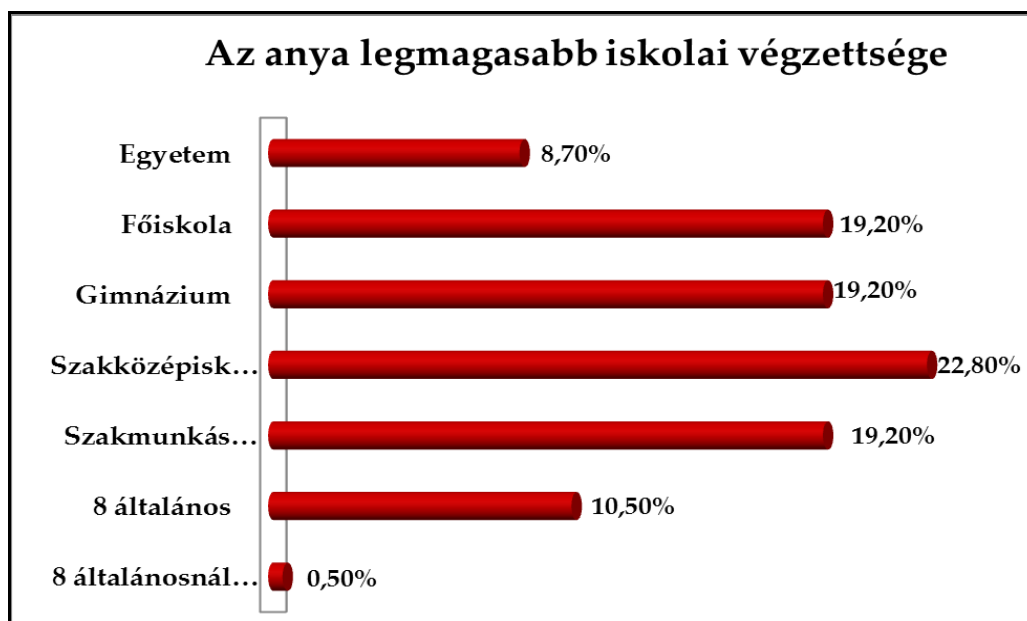
3.táblázat Születési idejük és érettségijük időpontja a válaszadó FSZ képzésben tanuló hallgatóknak

Mikor érettségizett?														
Születési éve	1995	1998	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Összesen
1976	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
1980	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
1982	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
1985	0	0	0	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	4
1986	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3
1987	0	0	0	0	0	0	1	3	1	0	0	0	0	5
1988	0	0	0	0	0	0	0	3	7	0	1	0	0	11
1989	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2	3	0	0	8
1990	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	15	6	2	28
1991	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	6	14	16	37
1992	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	23	71	96
1993	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	20	22
Összesen	2	1	1	1	2	4	1	7	12	7	26	45	110	219

A keresztábra jól mutatja, hogy valóban a hallgatók többsége érettségit követően jött FSZ képzésekre. A válaszadó hallgatók 50,22%-a, mely nagy aránynak mondható. Emellett 20,54%-al vannak azok, akik az érettségit követő egy év után jöttek, és 11,87%-ban vannak azok, akik két évvel az érettségit követően jöttek a Debreceni Egyetemre tanulni.

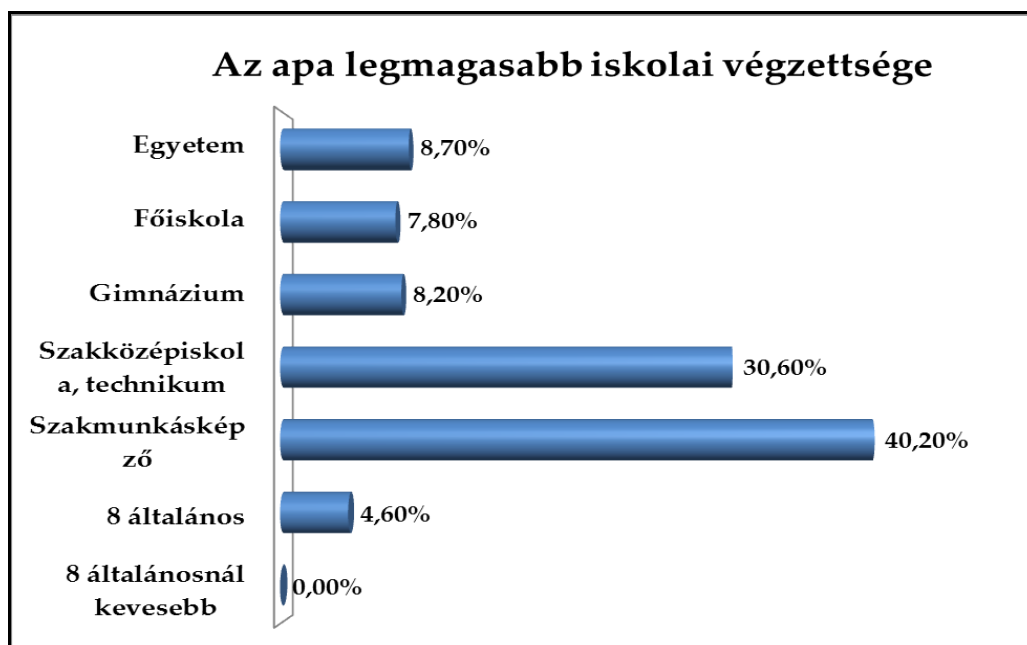
A szülők iskolai végzettsége nagyon sokat mutathat meg a család szociokulturális háttéréről. Reisz (2009): „*A felsőfokú szakképzésben tanuló fiatalok*” című tanulmányában, mely „*A felsőfokú szakképzésben végzettek pályakövetése*” című OFI kutatás egyik eleme volt, külön foglalkozott a szülők iskolai végzettségével. Az akkori eredmények kimutatták, hogy a felsőfokú szakképzésben tanuló hallgatók szülei közül az apáknál a szakmunkásképzőt, még az anyáknál a szakközépiskolát végzettek vannak nagyobb arányban. A felsőfokú végzettségűek (egyetem, főiskola) viszont 7% alatt vannak kicsivel. Az alábbi 5. és 6. ábra a vizsgálatomban résztvevő hallgatók szüleinek legmagasabb iskolai végzettségét mutatja be.

5.ábra Az anyák legmagasabb iskolai végzettsége a vizsgált hallgatók körében

Az anyák és apák esetében is releváns Reisz megállapítása, miszerint a szakközépiskolai és szakmunkásképzőt végzettek aránya a legmagasabb, viszont az anyák esetében jóval nagyobb arányokról beszélhetünk gimnáziumi és főiskolai végzettség területén (19,25%). Sőt az apáknál a felsőfokú végzettségűek aránya is jóval magasabb, mint az említett 7%.

6.ábra Az apák legmagasabb iskolai végzettsége a vizsgált hallgatók körében

Összességében azt állapíthatjuk meg, hogy valóban a középfokú vagy annál alacsonyabb végzettségű szülők vannak túlsúlyban az FSZ hallgatók esetében, de a felsőfokú végzettségűek aránya is egyre növekvő tendenciát mutat az előző évek kutatásaihoz képest.

A hallgatók életkörülményeivel is foglalkoztam ezen részen, mely véleményem szerint a szülők iskolai végzettsége mellett nagyban befolyásolja a hallgatók státuszát. Az alábbi 4. táblázatból kitűnik, hogy a Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek résztvevői elsősorban kis és közepes méretű településekről érkeznek elsősorban, sőt, ezen települések nem feltétlenül Debrecen közvetlen vonzáskörzetében vannak (30 km-es távolságot adtam meg lehetőségként a válaszoknál). Az adatokból egyértelműen kiolvasható, hogy a legtöbb hallgató a falu-község, kis- és középváros lehetőségeket jelölte meg, sőt 219 válaszadóból 125 fő a 30 km-nél távolabb eső településeket választotta a kérdőívben.

4.táblázat A hallgatók állandó lakhelye és annak közelsége az intézményhez

	Lakóhelyén van	Lakóhelye közelében (30 km-en belül) van	Lakóhelyétől távol (30 km-nél távolabb) van	Összesen
Falu	0	3	35	38
Község	0	6	27	33
Kisváros	1	23	28	52
Középváros	3	16	24	43
Nagyváros	14	3	5	22
Megyeszékhely	22	3	5	30
Főváros	0	0	1	1
Összesen	40	54	125	219

A 4. számú táblázat lakóhely adatai, illetve a szülők iskolai végzettségét tekintve a második hipotézisem kapcsán elmondható így, hogy azon meglátásom, hogy „a társadalmi-gazdasági háttér szempontjából hátrányosabb helyzetű hallgatók választják a képzéseket”, mivel a hallgatók az Észak-Alföldi régió kis és közepes méretű településeiről jönnek, szülők alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, megállta a helyét, a feltevésém így igazolódott.

Az FSZ képzésben tanulók státuszához tartozóan érdekességként még megemlíteném, hogy a hallgatók többségének a tanulmányaikkal járó költségeket (ez a tanulás járulékos költségeit jelenti, mert döntően államilag finanszírozott helyeken tanulnak) elsősorban a szüleik fizetik, és 31,96%-nak jelent ez komoly áldozatot, így közepes státuszúnak tekinthetjük a felsőfokú szakképzésben tanulók családjait az alábbi 5. táblázat adatait ismerve.

5.táblázat A hallgatók tanulmányi költségeinek fedezői és a költségek fedezésének nehézsége

	Szülei fizetik	Saját magának teremti elő	Diákhitelt vesz fel	Egyéb	Összesen
Komoly áldozatot jelent	52	10	6	2	70
Nem jelent túlzott megerőltetést	85	19	4	2	110
Egyáltalán nem probléma	18	18	2	1	39
Összesen (fő)	155	47	12	5	219

5.5.2. Tanulmányok, felsőoktatás témaköre

A tanulmányok, felsőoktatás témakörbe belemélyedve több táblázatot is készítettem, amelyekből az FSZ hallgatók középiskolai és nyelvvizsga eredményei, továbbtanulási céljaik és motivációk, illetve a képzéssel és az intézménnyel kapcsolatos elvárásaik, céljaik és véleményük figyelhető meg.

6.táblázat A hallgatók középfokú intézményeinek típusa, középiskolai átlag eredményeik a karok közötti eloszlás alapján

Intézmény típusa			Középiskolai átlag eredmények					Összesen
			2,51-3,00	3,01-3,50	3,51-4,00	4,01-4,50	4,51-5,00	
Gimnázium	Kar	BTK	0	0	10	11	5	26
		GVK	2	1	6	2	0	11
		GYFK	0	0	6	3	1	10
		KTK	0	0	6	9	4	19
		MÉK	0	2	16	16	7	41
	Összesen		2	3	44	41	17	107
Szakközépiskola	Kar	BTK	1	4	8	6	0	19
		GVK	0	1	5	4	0	10
		GYFK	0	3	4	1	1	9
		KTK	0	1	9	14	11	35
		MÉK	3	10	11	9	6	39
	Összesen		4	19	37	34	18	112
Összesen	Kar	BTK	1	4	18	17	5	45
		GVK	2	2	11	6	0	21
		GYFK	0	3	10	4	2	19
		KTK	0	1	15	23	15	54
		MÉK	3	12	27	25	13	80
Összesen			6	22	81	75	35	219

Mindenképpen szerettem volna egy összképet látni arról, hogy az egyes tudományterületekre milyen középiskolai eredménnyel és természetesen milyen típusú intézményekből érkeznek a hallgatók. A 6. számú táblázatban összevetettem ezen adatokat a karok tekintetében.

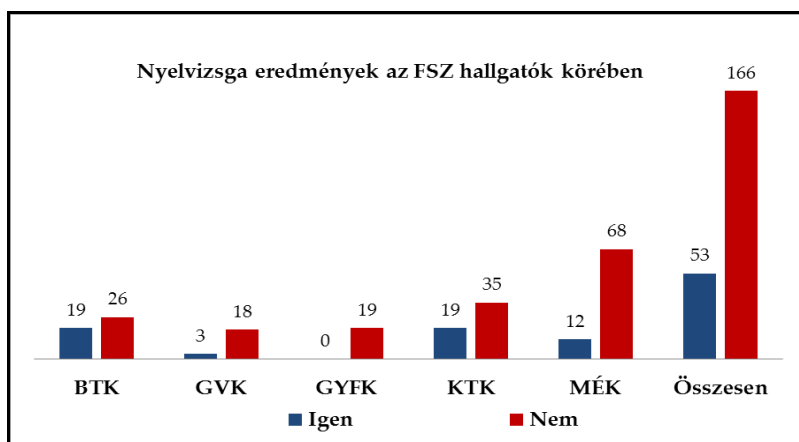
107 fő érkezett gimnáziumból és 112 fő szakközépiskolából. Ez a fajta dominancia, mely szerint a hallgatók inkább szakközépiskolákból érkezve jönnek a képzésekre itt is megfigyelhető volt, bár egyes területeken azért alakultak ki ebben is különbségek. A BTK hallgatóinál egyértelműen többen érkeztek gimnáziumból, még a KTK hallgatóinál egyértelműen többen szakközépiskolából. A másik három kar esetében 1-2 fő eltérés volt egyik vagy másik intézmény javára. A hallgatók tanulmányi eredményei azonban eltérőek voltak egyes esetekben. A gimnáziumban végzett BTK és

MÉK hallgatóknál a 3,51-4,50-es átlag dominált, még a GVK-GYFK hallgatóinál a 3,51-4,00 lett az eredmény. A KTK emelkedik ki a sorból itt picivel, ugyanis nálunk a gimnáziumban végzettek többsége 4,01-4,50 között jelölte meg középiskolai átlagát. A szakközépiskolából érkezőknél szintén a KTK kivételével, akiknek ismét 4,01-4,50 közötti eredményei voltak többségben, a többieknek 3,51-4,00 között születtek válaszok. Valószínűleg a KTK hallgatói a gazdasági alapképzésből kimaradt, de jó tanulmányi eredményű és képességű hallgatók. Kimaradásuk okai között említhetjük a gazdasági területeken jelentkező túljelentkezést és nagyon magas pontszámokat.

Összességében vizsgálva az eredményeket elmondható hogy a 3,51-4,00 közötti eredményeket jelölték meg legtöbbször (36,98%), még 34,24 % a 4,01-4,50 közötti eredményeket. Csak 12,78% jelölte meg az ennél alacsonyabb 2,00-3,50 közötti eredményeket a többiek már a legfelsőt kategóriába (15,98%) tartoztak a hallgatók bevételei alapján.

A hallgatók tanulmányai mellett a középiskolában szerzett nyelvvizsga eredményeket is kérdeztem a hallgatóktól.

7.ábra A hallgatók középiskolai nyelvvizsgaeredményei

A 7. ábráról leolvasható, hogy a válaszadó 219 hallgatóból 53 fő jelezte, hogy van valamilyen nyelvvizsgája. A BTK és KTK hallgatói kiemelkedtek a sorból, ugyanis a BTK hallgatók 42,22%-ának van, a KTK hallgatóknál pedig 35,18%-nak van szintén nyelvvizsgája. A BTK ekkora előnye valószínűleg az ott folyó idegennyelvi kommunikátor képzéseknek köszönhetően van. A legrosszabb eredményt a GYFK hallgatói mutatták, ott senki sem jelölte, hogy lenne bármilyen nyelvvizsgaeredménye. Az OFI által 2008-ban készített a „A felsőfokú szakképzésben végzettek pályakövetése” című kutatás eredményeire támaszkodva gondoltam, hogy „a hallgatók gyengébb

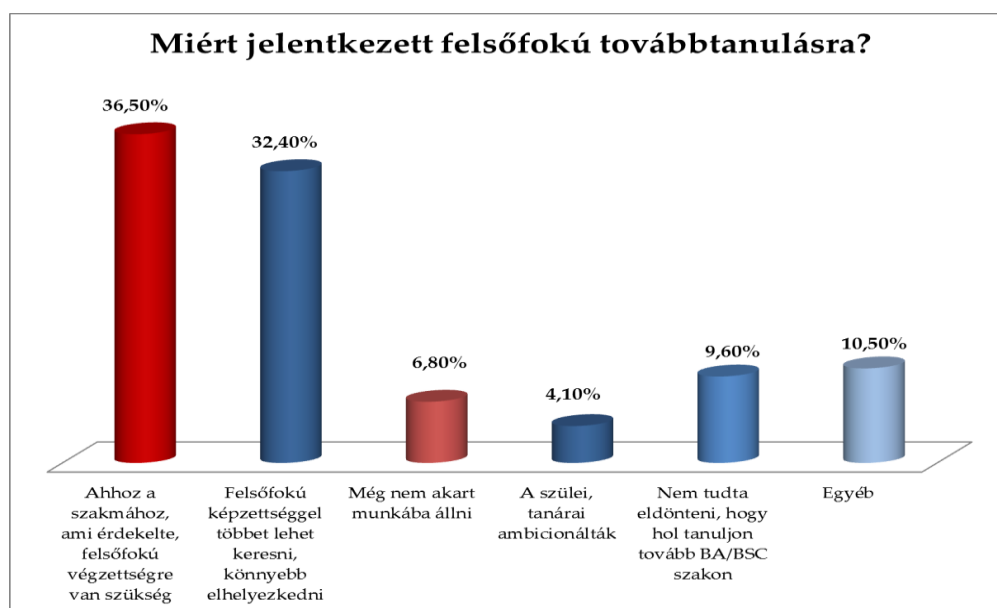
tanulmányi eredménnyel jelentkeznek ezekre a képzésre „(középiskolai tanulmányi eredményeik átlagban közepesek, alacsony százalékban rendelkezik nyelvvizsgával).

Nos harmadik hipotézisem csak részben álta meg a helyét, ugyanis a hallgatóknál nagyobb arányban vannak középestől jobb tanulmányi eredményekkel rendelkezők, viszont nyelvvizsgaeredményeik gyengék, hiszen 24,20% jelezte, hogy rendelkezik valamilyen nyelvvizsgával.

A továbbiakban a hallgatók képzések iránti tájékozottságát, elégedettségét és motivációit vizsgálom.

A kérdőív eredményei alapján elmondható, hogy a tanulók 36,50%-a szerint ahhoz a szakmához, ami érdekelte, felsőfokú végzettségre van szükség, illetve 32,40% válaszolta azt, hogy a felsőfokú képzettséggel többet lehet keresni és könnyebb elhelyezkedni vele.(8.ábra)

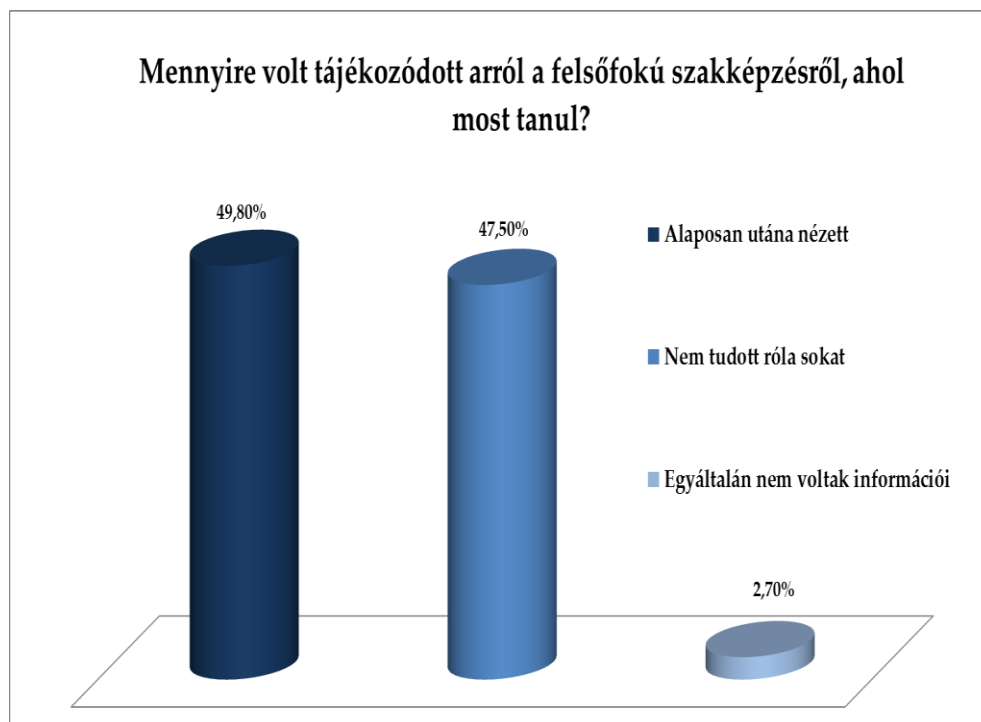
8. ábra Hallgatók jelentkezéseinek indokai

Kevés hallgató jelezte tanácstalanságát pályaválasztásakor, illetve azt, hogy szülei ambicionálták volna, vagy esetleg nem akart még dolgozni. Érdekes, hogy 10,50% választotta az egyéb kategóriát. Itt olyan indokok szerepeltek, hogy több ember nem talált munkát diplomaszerzést követően, vagy érdekelte a szakma vagy elengedhetetlennek tartotta az adott szak elvégzést a jövőbeli terveihez, volt aki a szak könnyebbségét, illetve pluszpontjait emelte ki a későbbi tanulmányokra nézve, volt aki nyelvtudását jött fejleszteni, de a legtöbben az egyéb kategóriában azt jelölték meg, hogy nem vették fel őket máshova alapképzésre.

A jelentkezések mellett úgy vélem fontos ismerni a hallgatók előzetes tapasztalait és ismereteit a felsőfokú szakképzésről. A 9. számú táblázat oszlopainak eredményei alapján több megállapítást is tehetünk.

9. ábra A hallgatók tájékozottsága a felsőfokú szakképzésről

Egyrészt, hogy 49,80% alaposan utána nézett, még 47,50% nem tudott sokat róla. Ebből azt következik, hogy a hallgatók fele valóban csak belecsöppent a képzésekbe és valószínűnek tartom azt is, hogy, akik utána is nézhettek, azok is esetlegesen tartalékként gondolkodtak benne. Ezen megállapításomat egyrészt a Dunaújvárosi Főiskola 2008-ban készített „Adekvált kompetencia-korszerű kompetencia fejlesztési kutatás az FSZ gyengeségeinek és erősségének feltárására, alkalmazható adatgyűjtési és oktatási módszertan kidolgozása” című kutatásának fókuszcsoportos vizsgálatainak eredményeire, illetve Karsai (2011): „A felsőfokú szakképzésben részt vevő hallgatók véleménye a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon” című munkájának eredményeire alapozom. Az előző két ábra (8. és 9.) eredményei alapján úgy látom, hogy „a hallgatók a jelentkezéseket megelőzően nem eléggé tájékozódtak, mellékesen választják a képzéseket, nem elsődleges céljuk, hogy felsőfokú szakképzésben szerezzenek végzettsége” hipotézisem megállta a helyét.

Ezen rész zárásaként a hallgatók értékeléseit elemzem, amelyek az oktatott elméleti és gyakorlati képzésekre és magára az intézményre vonatkoznak.

7.táblázat A hallgatók intézményről és képzésről kialakított véleménye

		Átlagok
Hogyan értékeli intézményválasztását egy 1-től 5-ig terjedő skálán?		3,86
Mi alapján választotta az intézményt?	Magas színvonalú az oktatás	3,93
	Nem túl magasak a követelmények	2,57
	Közel van a lakóhelyéhez	3,15
	Máshová nem vették volna fel	2,22
	Nem vették fel oda, ahová szeretett volna menni	2,73
Mit vár a felsőfokú szakképzéstől?	Szakmai elméleti tudást	4,15
	Szakmai gyakorlati tudást	4,35
	Munkavállalásra való felkészítést	4,24
Mire készíti fel Önt a felsőfokú szakképzés?	Munkavállalásra	3,65
	Továbbtanulásra	3,77
	Egyikre sem	1,73

A 7. táblázat eredményei skálázás alapján születtek. A hallgató feladata volt, hogy 1-től 5-ig terjedően értékeljék a megadott válasz lehetőségeket az adott kérdésekben (1 legkevésbé jellemző vagy igaz, 5-legjellemzőbb vagy igaz).

Egyértelműen látható, hogy magát azt, hogy a Debreceni Egyetemet választották 3,86-ra értékelték. Ez az eredmény jónak mondható. Az intézményválasztás szempontjainál emellett fontos volt a hallgatók számára, hogy magas színvonalú képzésen vegyenek részt, mely az intézményi elégedettségüket figyelve úgy látszik sikerült is.

A gyakorlati tudás túlsúlya (4,35) és az elméleti tudás (4,15) a legfontosabb szempont a hallgatóknak, mely elvárásaikat tükrözi legfőképpen. Persze sokan úgy gondolják, hogy a képzés a továbbtanulást is segíti (3,77), de 3,65-re értékelik a munkavállalásra való hasznosíthatóságát is.

Itt talán jobban kiütözik az felsőfokú szakképzések gyakorlatorientáltsága, de természetesen az is, hogy a hallgatók a képzést követően továbbtanulni szeretnének.

Ha az oktatott elméleti és gyakorlati órák értékeléseit figyeljük (8. táblázat), akkor látható, hogy közepes színvonalúnak ítélik a hallgatók nagy százalékban a képzés által közvetített tudást.

8.táblázat Hallgató értékelése a képzések elméleti és gyakorlati színvonaláról

Oktatott elméleti anyag színvonala				
	Alacsony	Közepes	Magas	Összesen (fő)
BTK	0	25	20	45
GVK	0	20	1	21
GYFK	1	10	8	19
KTk	1	31	22	54
MÉK	2	39	39	80
Összesen (fő)	4	125	90	219
Oktatott gyakorlati órák színvonala				
	Alacsony	Közepes	Magas	Összesen (fő)
BTK	3	26	16	45
GVK	0	18	3	21
GYFK	0	10	9	19
KTk	2	33	19	54
MÉK	14	37	29	80
Összesen (fő)	19	124	76	219

5.5.3. Munkavállalás, továbbtanulás, jövőkép témaköre

Kérdőívem zárásában egy rövid kitekintőt is tettem a hallgatók jövőképét illetően, hogy összefüggéseket is tudjak keresni a motivációik kapcsán. Mivel a kutatás nem elsődleges célja a munkaerő-piaci vizsgálat, így ebben a részben csak alapvető kérdésekkel foglalkoztam, mint munka és továbbtanulás.

Az alábbi 9. táblázatban szürkeszínnel jelöltem az adott szak hallgatóira jellemzőbb válaszokat.

9. táblázat A hallgatók tervei a végzést követően

Szak	Szakmájának megfelelő irányú felsőfokú továbbtanulás	Szakmájától eltérő irányú továbbtanulás	Munkavállalás Magyarországon	Munkavállalás külföldön	Saját vállalkozást indít	Egyéb	Összesen
Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	2	2	7	0	0	0	11
Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és -feldo...	1	1	1	1	0	0	4
Hulladék-gazdálkodási technológus	7	2	2	0	1	0	12
Idegennyelvi kommunikátor	10	5	8	4	2	1	30
Ifjúságsegítő	3	1	3	0	1	0	8
Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	7	1	12	0	0	0	20
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens	3	1	4	1	0	0	9
Ménészgazda	2	1	3	2	1	0	9
Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szaküg...	5	8	11	5	5	1	35
Növénytermesztő és növényvédő technológus	1	0	4	0	1	0	6
Ökológiai gazdálkodó	4	0	0	0	2	0	6
Pénzügyi szakügyintéző	17	5	10	2	0	0	34
Sportkommunikátor	2	3	6	3	1	0	15
Számviteli szakügyintéző	5	0	12	1	1	1	20
Összesen	69	30	83	19	15	3	219

Ha összességében figyeljük az eredményeket, akkor láthatjuk, hogy sokan a szakirányú továbbtanulást, vagy a szakiránytól eltérő irányú továbbtanulást szeretnék választani, ezt 99 fő választotta a 219 válaszadóból.

Ennek ellenére viszont 83 fő itthon, 19 fő pedig külföldön képzei el további életét, sőt 15 fő saját vállalkozásba szeretne kezdeni (itt többen vannak a gazdasági-mezőgazdasági-logisztikai területről érkezők). Ha a munkavállalási hajlandóságot figyeljük jobban, akkor összesen 117 főről állapítható meg, hogy munkát szeretne vállalni a felsőfokú szakképzés után.

Ez több mint a tanulást választók száma, így a Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseiben tanulókról elmondható, hogy többségben vannak azok, akik a munka világa felé orientálódnak jobban, minthogy ugródeszkaként használják az FSZ képzéseket és továbbtanuljanak még.

Az eddigi eredmények ismeretében nézzük, hogy a megkérdezett hallgatóknak milyen egyéb elképzeléseik vannak a jövőjükéről.

10. táblázat A hallgatók elhelyezkedési lehetősége véleményük alapján

	Könnyen eltudok helyezkedni vele	Nem tudok elhelyezkedni vele	Más régióban tudok elhelyezkedni vele	Nem szeretnék elhelyezkedni vele
BTK	16	13	10	6
GVK	5	10	6	0
GYFK	7	6	6	0
KTK	19	10	20	5
MÉK	30	16	30	4
Összesen	77	55	72	15

Az előző táblázathoz (9. táblázat) hasonló eredmények születtek itt is a 10. táblázatban.

A hallgatók elsősorban az Észak-alföldi régióban érzik nagyobb elhelyezkedési lehetőségüket. A 9. és 10. táblázat adatait tekintve megállapítható, hogy többen gondolják úgy, hogy nagyobb lehetőség rejlik az elhelyezkedésben, ezért kevesebben választják összességében a továbbtanulást.

11. táblázat A hallgatók által vélt esélyek állások terén

Milyen típusú munkára van esélye, ha még nincs konkrét állásajánlata?	Képzettségének megfelelő munka	Képzettségének nem megfelelő munka	Szaktudást nem igénylő nem fizikai munka	Szaktudást igénylő fizikai munka	Nem fog találni munkát	Egyéb
Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	7	2	0	1	0	1
Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és -feldo...	0	2	1	0	0	1
Hulladékgazdálkodási technológus	6	2	1	1	2	0
Idegennyelvi kommunikátor	23	6	0	0	0	1
Ifjúságsegítő	3	3	2	0	0	0
Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	8	5	3	1	2	1
Logisztikai műszaki menedzserasszisztens	6	1	1	0	0	1
Ménészgazda	6	0	0	1	1	1
Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szaküg...	26	7	0	0	0	2
Növénytermesztő és növényvédő technológus	3	1	1	1	0	0
Ökológiai gazdálkodó	4	1	1	0	0	0
Pénzügyi szakügyintéző	24	4	1	2	1	2
Sportkommunikátor	6	3	3	2	1	0
Számviteli szakügyintéző	18	1	0	0	1	0
Összesen	140	38	14	9	8	10

Az 11. táblázat eredményeit érdemes összevetni az előző táblázatokkal (9-10. táblázat), amelyekkel szemben azért tapasztalhatóak ellentmondások. Egyértelműen

többen válaszolták azt, hogy képzettségüknek megfelelő munkát szeretnének találni. A 11. táblázatban már szakok lebontásában tudunk megállapításokat tenni. Csak a gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és feldolgozó szakos hallgatók, akik közül senki sem jelölte, hogy tud majd munkát találni ezzel. A többi szaknál mindenkinél a bizakodás és a pozitívabb jövőkép figyelhető meg, bár itt is vannak aránybeli eltérések.

12.táblázat A hallgatók által preferált munkahelyi szervezeti formák

	Állami	Kis- és középvállalkozások	Nagy vállalat	Egyéni vállalkozás	Egyéb
BTK	9	28	4	1	3
GVK	4	9	5	1	2
GYFK	10	5	0	0	4
KTK	20	22	7	3	2
MÉK	16	34	13	12	5
Összesen	59	98	29	17	16

A 12. táblázatban karok szerinti megoszlásban mutatom be, hogy a hallgatók milyen munkahelyi szervezeti formákat preferálnak, milyen gazdálkodási formájú szervezetekben szeretnének majd elhelyezkedni.

A BTK hallgatói a kis- és középvállalkozások irányába orientálódnak és a GVK hallgatói is hasonlóan gondolkodnak.

A GYFK esetében egyértelműen az állami szektor a dominánsabb. Ennek legfőbb oka, hogy az általuk hirdetett két szak (csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó, ifjúságsegítő) végzettjei elsősorban bölcsődében, óvodában, iskolában tudnak elhelyezkedni. Meglepő számomra, hogy kevesen választották az egyéni vállalkozás lehetőségét, hiszen napjainkban egyre elterjedtebbek és keresettebbek a családi napközik, gyermekmegőrzők, bár lehetséges, hogy a 4 egyéb válasz között ez a lehetőség is felvetődött. A GYFK hallgatóinak elhelyezkedésénél még szeretném megemlíteni, hogy sajnálom, hogy nem tudtam (összevont konzultációik vannak fél évente egy hét és 1-2 hétvége) levelező tagozaton tanuló hallgatókkal kitölteni a kérdőívet, mert több helyről hallottam (nappalis hallgatók, oktatók), hogy mennyi jelenleg a munkaerő-piacon is dolgozó dajka, gondozó jár ezekre a képzésekre a végzettség és az ezzel párosuló magasabb fizetés érdekében. Érdekelt volna, hogy ők hogyan vélekednek a képzésekről, mint a szakmában már dolgozók. Valószínűleg az ő létszámuknak is tudható be a kezdeti nagy jelentkezési és felvételi arány a csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó FSZ képzéseken. (2008 februárjában 107 fő lett felvéve (lásd 1. számú melléklet).

A KTK hallgatóinál közel azonos az állami szférában és a kis- és középvállalkozások terén elhelyezkedni kívánó hallgató. A MÉK hallgatói esetében is erős a dominancia a ki- és középvállalkozások területén, bár nálunk a többi területre arányos eloszlás jellemzőbb. Ennek oka elsősorban, hogy a karon a logisztikai képzések is jelen vannak a mezőgazdaságiak mellett így elhelyezkedési palettájuk is színesebb, mint a többi karnak általában. Nálunk a legerősebb az egyéni vállalkozások iránti érdeklődés, ennek egyértelmű okát a saját gazdaságok, szövetkezetek létrehozásában látom.

Ehhez a témakörhöz kapcsolódóan hipotézisem az volt, hogy *„a 14 szak hallgatói között csak egyes területek hallgatói érzik hasznosíthatónak végzettségüket. Ilyen területeknek gondolom a gazdasági, mezőgazdasági, pedagógiai területeket.”* A hipotézisemre vonatkozó eredményeket a fejezetben felvonultatott adatok elemzése révén elmondható, hogy a csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó, ifjúságsegítő (pedagógiai), a ménesgazda és növénytermesztő és növényvédő technológus (mezőgazdasági) és a logisztikai műszaki menedzserasszisztens, a nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző, az informatikai statisztikus és gazdasági tervező és a számviteli szakügyintézők (gazdasági) szakok hallgatói érzik úgy, hogy jobban el tudnak helyezkedni végzettségeikkel. Bár a bölcsészkaron tanulók esetében főleg az idegennyelvi kommunikátoroknál látok még hasonló lehetőségeket, de ez talán nem is meglepő, hiszen a nyelv megfelelő ismeretével és tudásával könnyebb elhelyezkedni a munka világában főként a versenyszférában.

6. Konklúzió

Dolgozatomban a hazai felsőfokú szakképzés gazdasági és társadalmi környezetének vizsgálata, valamint az ehhez tartozó fogalmi keret kialakítása volt a legfőbb kiindulópontom. A kétéves képzés fejlődésében fontos mérföldkőnek számított a bolognai rendszer 2006-ban történt bevezetése. Ez új alapokra helyezte a képzést és új lehetőséget, és teret nyitott meg a felsőfokú szakképzésekbe jelentkezők számára. Elméleti összefoglalóban egy külön fejezetben mutattam be hat jelentős hazai kutatást. Empirikus kutatásom kezdetén ezen alapokból kiindulva kezdtem el dolgozni. 2012 ősze folyamán két hónap alatt 219 másodéves hallgatót sikerült felkeresnem a

körülbelül 350 fős teljes felsőfokú szakképzési hallgatói körből, így a kérdőív kitöltési arány 62,57%-os lett. Kutatásom kezdetén alapvetően öt hipotézist fogalmaztam meg.

A nők felsőoktatásbeli dominanciája nem vitatott, sőt több kutatás, mint pl. (Hrubos 2002) is kimutatta, hogy ez a felsőfokú szakképzésben is jelentkező tendencia. Ennek ellenére érdekesnek tartottam megvizsgálni azt, hogy a Debreceni Egyetemen dominánsabb gazdasági-logisztika és mezőgazdasági képzések ellenére ez mennyire érzékelhető. A feltevésem beigazolódott, hogy *„a felsőfokú szakképzésben résztvevő hallgatók jelentős többsége nő”*.

A diákok legfőképpen az érettségit követő 1-3 évben választják a képzéseket különféle elgondolások alapján, mint például szakmai végzettség, nyelvtudás, vagy sikertelen felvételi alap vagy osztatlan képzésekre.

A hallgatók életkörülményeinek és státuszának feltárását is célul tűztem ki. Az eredmények egyértelműen párhuzamba vonhatóak voltak más hazai kutatások eredményeivel is. A második hipotézisem kapcsán elmondható, hogy azon meglátásom, hogy *„a társadalmi-gazdasági háttér szempontjából hátrányosabb helyzetű hallgatók választják a képzéseket”*, mivel a hallgatók az Észak-Alföldi régió kis és közepes méretű településeiről jönnek és a szüleik alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, megállta a helyét. A hallgatók valóban magas számban jelölték a kis-és közepes településeket, melyek főként Debrecen 30 km-es vonzáskörzetén kívül esnek, emellett a szülők tekintetében is beigazolódott, hogy az apáknál a szakmunkásképzettség, az anyáknál pedig a szakközépiskolai képzettség dominál. emellett külön kiemelném, hogy egyre nagyobb számban vannak a főiskolai és egyetemi végzettségű szülők is, már meghaladják a 7%-ot is.

A hallgatók középiskolai és nyelvvizsgaeredményeinek feltérképezését is kiemelendőnek tartottam, ennek alapja a kisebb felvételi pontszámok, illetve sikertelen felvételik és kudarcok ismeretében éreztem fontosnak. Az OFI által 2008-ban készített *„A felsőfokú szakképzésben végzettek pályakövetése”* című kutatás eredményeire támaszkodva gondoltam, hogy *„a hallgatók gyengébb tanulmányi eredménnyel jelentkeznék ezekre a képzésre,”* (középiskolai tanulmányi eredményeik átlagban közepesek, alacsony százalékban rendelkezik nyelvvizsgával). Nos a harmadik hipotézisem csak részben álta meg a helyét, mivel kimutathatóak voltak szinte valamennyi kar területén a középestől jobb eredmények. A legjobb eredményeket a KTK hallgatói jelölték be, de összeségében az öt karra a 3,51-4,00, illetve az e feletti eredmények voltak jellemzőek. Viszont nyelvvizsgaeredményeik gyengének

bizonyultak, hiszen 24,20% jelezte, hogy rendelkezik valamilyen nyelvvizsgával. Így a hipotézisem csak részben állta meg a helyét a középiskolai eredményekről a vártnál jobb eredmények születtek, de a nyelvvizsgák kérdésénél igazolódott a feltevés.

2012 tavaszán is végeztem egy felmérést a Debrecenben működő két felsőoktatási intézmény kommunikátor FSZ hallgatói körében. Akkor olyan eredmények születtek a hallgatói képzés iránti motivációi és ismeretsége kapcsán, hogy úgy gondoltam, hogy egy ekkora volumenű kutatásnál is felmérem ezen lehetőségeket. A válaszadó hallgatók végül azt válaszolták, hogy 49,80% alaposan utána nézett a képzéseknek, még 47,50% nem tudott sokat róla, a többi válaszadó (2,70%) a tanácsatlanságát és informátlanságát fejezte ki. Ebből azt következik, hogy a hallgatók fele valóban csak belecsöppent a képzésekbe és valószínűnek tartom azt is, hogy, akik utána is nézhettek, azok is esetlegesen tartalékként gondolkodtak benne. Ezen megállapításomat egyrészt a Dunaújvárosi Főiskola 2008-ban készített *„Adekvált kompetencia-korszerű kompetencia fejlesztési kutatás az FSZ gyengeségeinek és erősségeinek feltárására, alkalmazható adatgyűjtési és oktatási módszertan kidolgozása”* című kutatásának eredményeire, illetve Karsai (2011): *„A felsőfokú szakképzésben részt vevő hallgatók véleménye a Juhász Gyula Pedagógusképző Karon”* című munkájának eredményeire alapoztam még, saját előzetes felméréseimen kívül. Az eredményeket látva úgy gondolom, hogy *„a hallgatók a jelentkezéseket megelőzően nem eléggé tájékozódtak, mellékesen választják a képzéseket,”* nem elsődleges céljuk, hogy felsőfokú szakképzésben szerezzenek végzettséget” hipotézisem megállta a helyét.

Ötödik és egyben utolsó hipotézisem a hallgatók véleményeire volt kíváncsi a tekintetben, hogy, mely szakok tanulói látják jobbnak elhelyezkedési esélyeiket a munkaerőpiacon. A hipotézisem a következő volt: *„a 14 szak hallgatói között csak egyes területek hallgatói érzik hasznosíthatónak végzettségüket. Ilyen területeknek gondolom a gazdasági, mezőgazdasági, pedagógiai területeket.”* Több kérdés is kapcsolható volt ezen felvetésemhez, az ezekre adott válaszok révén elmondható, hogy a csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó, ifjúságsegítő (pedagógiai), a ménesgazda és növénytermesztő és növényvédő technológus (mezőgazdasági) és a logisztikai műszaki menedzserasszisztens, a nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző, az informatikai statisztikus és gazdasági tervező és a számviteli szakügyintézők (gazdasági) szakok hallgatói érzik úgy, hogy erősebbek az elhelyezkedési lehetőségeik, mint más FSZ szakokon tanuló társaiknak.

A gyakorlati óraszámok és lehetőségek további bővítésében és a munkaerő-piacon történő kelendőbb pozicionálásban látom a kitörés lehetőségét. Nincs egy olyan csatorna, mely megfelelően tudna a hallgatók és a munka világa között közvetíteni, bár ezt nem kutatásomra, hanem saját tapasztalataimra alapozom igazán.

Úgy látom, hogy vannak még lehetőségek a téma kutatásában sőt, az új felsőoktatási szakképzés (FOSZ) bevezetésének küszöbén állunk, amely képzés indulása és végzett hallgatóinak kutatása újabb lehetőségeket kínál a téma iránt érdeklődő szakembereknek.

Továbbá érdekes lenne számomra, ha olyan kutatás is készülne, mely ALUMNI rendszerben mérné fel azon hallgatókat, akik a felsőfokú szakképzés (FSZ) után nem tanulnak tovább és a munkaerő-piacon kamatoztatják megszerzett ismereteiket. Egy ilyen kutatás a képzők viszonylatban is hozhatna újabb információkat.

Felhasznált irodalom

1, Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola (2012): Felmérés a 2007, 2009 és 2011-ben a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzésein végzett hallgatók körében

In: http://www.bkf.hu/menufiles/FSZ_vegzett_2012.pdf, 2012. 11.20. 10. 00. h.

2, Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola (2012): Felmérés a 2010-ig a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzésein végzett hallgatók körében

In: http://www.bkf.hu/menufiles/FSZ_vegzett_2010.pdf, 2012.11.20. 14.40. h.

3, Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola (2012): Felmérés a 2011 tavaszán a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzésein aktív hallgatók körében

In: http://www.bkf.hu/menufiles/FSZ_aktiv_2011.pdf, 2012. 11.20. 13.30. h.

4, Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola (2012): Felmérés a 2012 tavaszán a BKF Szakképzési Központ felsőfokú szakképzésein aktív hallgatók körében

In: http://www.bkf.hu/menufiles/FSZ_aktiv_2012.pdf, 2012. 10. 30. 10. 30. h.

5, Debreceni Egyetem (2012): Történet

In: <http://unideb.hu/portal/hu/node/1>, 2012.11.10. 10. 00. h.

6, Eduline (2012): Újabb változás: megszűnik a felsőfokú szakképzés, jön a felsőoktatási szakképzés

In:http://eduline.hu/felnottkepzes/2012/9/4/Ujabb_valtozas_megszunik_a_felsofoku_szakke_AF0D9P 2012. 11. 02. 19.30h.

7, Eduline (2012): Újabb változás januártól: megszűnik a felsőfokú szakképzés, jönnek az új képzések

In:http://eduline.hu/felnottkepzes/2012/10/5/Felsooktatasi_szakkepzes_rektori_konferenci_MSTXNM 2012. 11.03. 11.20 h.

8, FARKAS Éva (2009): A felsőfokú szakképzés helyzete a hazai oktatási rendszerben. In: Fehérvári Anikó- Kocsis Mihály (szerk.): Felsőfokú? Szakképzés?, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 19.p.

9, FARKAS Péter (2009): A felsőfokú szakképzés nemzetközi tapasztalatai. In: Fehérvári Anikó- Kocsis Mihály (szerk.): Felsőfokú? Szakképzés?, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 9-17.p.

- 10, FEHÉRVÁRI Anikó (2009): Mintaválasztás a felsőfokú szakképzésben végzettek pályakövetése című kutatáshoz. In: Fehérvári Anikó- Kocsis Mihály (szerk.): Felsőfokú? Szakképzés?, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 144.p.
- 11, GURBÁN Gyula (2009): A hazai felsőfokú szakképzés, Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros, 5.p.
- 12, GYÖRGYI Zoltán (2012): A képzés és a munkaerőpiac - Találkozások és töréspontok, [Oktatás és társadalom 13. sorozat], Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 97-101. p.
- 13, HRUBOS Ildikó- KONCZNÉ Remler Tímea- VEROSZTA Zsuzsanna (2002): A hallgatók társadalmi háttere és a képzéssel kapcsolatos motiváció. In: Hrubos Ildikó (szerk.): Az ismeretlen szakképzés, Az akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés kutatásának tanulságai, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 40-49. p.
- 14, HRUBOS Ildikó- POLÓNYI István (2002): Összegzés: In: Hrubos Ildikó (szerk.): Az ismeretlen szakképzés, Az akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés kutatásának tanulságai, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 89-90. p.
- 15, HRUBOS Ildikó (2006): A felsőoktatás intézményrendszerének átalakulás (válogatott tanulmányok, AULA Kiadó, 2006, Budapest, 155-156.p.
- 16, KADOCSA László (2009): Felsőfokú szakképzés helyzete. *„Adekvát kompetencia fejlesztési kutatás a felsőfokú szakképzés gyengeségeinek és erősségeinek feltárására”*, Pécs MTA PTAB, konferencia anyag
- 17, KARDOS Lajos (2009): A felsőfokú szakképzés intézményei. In: Fehérvári Anikó- Kocsis Mihály (szerk.): Felsőfokú? Szakképzés?, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 37-70.p.
- 18, KARSAI Norbert (2011): A felsőfokú szakképzés helyzete Magyarországon, Dél-alföldi HEURégió Pont Egyesület, Szeged
- 19, KOZMA Tamás (2002): Oktatáspolitikai tájoló. In: Educatio, tavaszi szám, 5-8.p.
- 20, MAKÓ Ferenc (2009): Hallgatók véleményalkotása az FSZ képzésről, Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros
- 21, MÁRKUS Edina (2003): Amerikai közösségi főiskolák funkciói. In: Éles Csaba (szerk.): Nézőpontok és láttelepek. Acta Andragogiae et Culturae 20. szám, 155-157.p.

- 22, MÁRTONFI György (2008): A lemorzsolódás problémája a magyar szakképzésben és szakképzés-politikában. In: Fehérvári Anikó (szerk.): Szakképzés és lemorzsolódás, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, 2008, Budapest, 132-142. p.
- 23, POLÓNYI István (2002): Az akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés társadalmi, gazdasági integrációját meghatározó tényezők. In: Hrubos Ildikó (szerk.): Az ismeretlen szakképzés, Az akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés kutatásának tanulságai, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 22. p.
- 24, REISZ Terézia (2009): A felsőfokú szakképzésben tanuló fiatalok. In: Fehérvári Anikó- Kocsis Mihály (szerk.): Felsőfokú? Szakképzés?, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 71-110p.
- 25, SEDIVINÉ Balassa Ildikó (2008): A felsőfokú szakképzés tíz éve, Jubileumi összefoglaló a múlttól, az eredményekről és a jövőről, AIFSZ Kollégium Egyesület, 2008, Budapest, 10-15.p.
- 26, SZÉP Zsófia- VÁMOSI Tamás (2007): Felnőttképzés és szakképzés, makro-folyamatok, tervezés, Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, Pécs, 11-12.p.
- 27, Szolnoki Főiskola (2011): Kutatási tanulmány a Szolnoki Főiskola felsőfokú szakképzést nyújtó képzései iránti keresletről
In:http://munkaeropiac.szolportal.hu/images/primer/tanulmany_szf_felsofoku_szakkepzesek.pdf, 2012. 11.01. 14. 10. h.
- 28, VERES Pál (2011): Felsőfokú/felsőoktatási szakképzés. Helyzet és perspektívák, Hallgatók számának változása képzési szintenként, BGF konferencia anyag
- 29, VERES Pál (2011): Felsőfokú/felsőoktatási szakképzés. Helyzet és perspektívák, FSZ hallgatói jelentkezések és felvettek száma, BGF konferencia anyag
- 30, VERES Pál (2006): Felsőfokú szakképzés a felsőoktatás rendszerében. Változások a szabályozásban, A felsőoktatás új képzési szerkezete, Budapest, konferencia anyag
- 31, 2005. évi CXXXIX. törvény felsőoktatásról
- 32, 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról

Táblázatok jegyzéke

1.táblázat A Debreceni Egyetem AIFSZ,FSZ képzései 2001-2012	35.o.
2.táblázat A válaszadó hallgatók karok és szakonkénti eloszlása a Debreceni Egyetemen	40.o.
3.táblázat Születési idejük és érettségijük időpontja a válaszadó FSZ képzésben tanuló hallgatóknak	41.o.
4.táblázat A hallgatók állandó lakhelye és annak közelsége az intézményhez	44.o.
5.táblázat A hallgatók tanulmányi költségeinek fedezői és a költségek fedezésének nehézsége	44.o.
6.táblázat A hallgatók középfokú intézményeinek típusa, középiskolai átlageredményeik a karok közötti eloszlás alapján	45.o.
7.táblázat A hallgatók intézményről és képzésről kialakított véleménye	49.o.
8.táblázat Hallgató értékelése a képzések elméleti és gyakorlati színvonaláról	50.o.
9.táblázat A hallgatók tervei a végzést követően	51.o.
10.táblázat A hallgatók elhelyezkedési lehetősége véleményük alapján	52.o.
11.táblázat A hallgatók által vélt esélyek állások terén	52.o.
12.táblázat A hallgatók által preferált munkahelyi szervezeti formák	53.o.

Ábrák jegyzéke

1. ábra A felsőoktatás új képzési szerkezete	8.o.
2. ábra Hallgatók számának változása képzési szintenként, 1995-2010	9. o.
3. ábra Felsőfokú szakképzés hallgatói jelentkezések és felvettek száma	10. o.
4. ábra A hallgatók nemek szerinti eloszlása a karok viszonylatában	41.o.
5. ábra Az anyák legmagasabb iskolai végzettsége a vizsgált hallgatók körében	42.o.
6. ábra Az apák legmagasabb iskolai végzettsége a vizsgált hallgatók körében	43.o.
7. ábra A hallgatók középiskolai nyelvvizsgaeredményei	46.o.
8. ábra Hallgatók jelentkezéseinek indokai	47.o.
9. ábra A hallgatók tájékozottsága a felsőfokú szakképzésről	48.o.

Melléklet 1

Felvételi év és eljárás	Debreceni Egyetem kara	Meghirdetett szak/ok	Megjegyzés
Akkreditált iskolai rendszerű felsőfokú szakképzés			
AIFSZ			
2001 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Hulladékgyártótechnológus, Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	26 és 51 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2002 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Egészségügyi Főiskolai Kar	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus, Szülésznő	Orvosdiagnosztikai lab.technológus képzés csak nappalin, még a szülésznő képzés, nappal és levelező tagozaton is indult.
2002 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Hulladékgyártótechnológus, Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	41 és 48 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2003 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	44 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2003 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Egészségügyi Főiskolai Kar	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus, Szülésznő	Nem indultak el a képzések sem nappalin sem levelező munkarendben.
2003 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Hulladékgyártótechnológus	18 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2004 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	42 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2004 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Egészségügyi Főiskolai Kar	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus	Csak levelező, államilag támogatott képzésre vettek fel 19 főt.
2004 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Hulladékgyártótechnológus	51 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2005 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	57 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2005 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Egészségügyi Főiskolai Kar	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus	Nem indult el a képzés sem nappalin sem levelezőn.
2005 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Hulladékgyártótechnológus	37 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.

Felsőfokú szakképzés FSZ			
2006 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	21 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre
2006 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Egészségügyi Főiskolai Kar	Orvosdiagnosztikai laboratóriumi technológus	Kevés jelentkező volt, nem indult a szak.
2006 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	26 és 7 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2006 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Gyógynövény és fűszernövénytermesztő és feldolgozó, Hulladékgyógyászati technológus, Mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens, Ménesgazda, Növénytermesztő és növényvédő technológus	A mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens és a növénytermesztő és növényvédő technológus képzésekre kevesen jelentkeztek, ezért nem indult el.
2006 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Természettudományi Kar	Villamos mérnökasszisztens	Nappali és levelező képzésen összesen 9 főt vettek fel.
2007 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	15 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2007 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Informatikai Kar	Műszaki informatikai mérnökasszisztens	Nappali és levelező képzésen összesen 14 főt vettek fel.
2007 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	44 és 20 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2007 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Hulladékgyógyászati technológus, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens, Ménesgazda, Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző, Növénytermesztő és növényvédő technológus	Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens, növénytermesztő és növényvédő technológus képzésekre kevesen jelentkeztek, ezért nem indult el.
2007 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Természettudományi Kar	Villamosmérnök-asszisztens	Kevesen jelentkeztek a képzésre, ezért nem indult el.

2008 februárjában induló képzések felvételi eljárása	Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	Nappalin nem indult el a képzés, levelező tagozaton állami finanszírozásban 103 főt, költségterítéses képzésre pedig 4 főt vettek fel.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	20 főt vettek fel nappali képzésre.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	Nappali és levelező képzésen is 8-38 főt vettek fel.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Informatikai Kar	Műszaki informatikai mérnökasszisztens	Nappali képzésen 24 főt, levelező képzésen 16 főt vettek fel.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	65 és 11 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Hulladékgazdálkodási technológus, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens, Ménesgazda, Nemzetközi szállítmányozási és Logisztikai szakügyintéző, Növénytermesztő és növényvédő technológus	Mezőgazdasági laboratóriumi szakasszisztens képzésre kevesen jelentkeztek, ezért nem indult el.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Természettudományi és Technológiai Kar	Villamosmérnök-asszisztens	Kevesen jelentkeztek a képzésre, ezért nem indult el.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	9 főt vettek fel nappali, állami finanszírozású képzésre.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	11 főt vettek fel nappali, állami finanszírozású képzésre és 6 főt levelező, állami finanszírozású képzésre.
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Informatikai Kar	Műszaki informatikai mérnökasszisztens	8 főt vettek fel nappali, állami finanszírozású képzésre és 7 főt levelező, állami finanszírozású képzésre.

2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Közgazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	10 és 3 főt vettek fel nappali, állami finanszírozású képzésre
2008 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Mezőgazdaságtudományi Kar	Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Ménesgazda, Növénytermesztő és növényvédő technológus	Összesen 13 főt vettek fel a 4 képzésre.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Bölcsészettudományi Kar	Idegennyelvi kommunikátor	27 főt vettek nappali, államilag támogatott képzésre.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	41 főt vettek fel nappali, állami finanszírozású képzésre.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	24 főt vettek fel nappali, állami finanszírozású képzésre és 64 főt levelező, állami finanszírozású képzésre.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	61 és 28 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Energetikai mérnökasszisztens, Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Hulladékgyártási technológus, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Ménesgazda, Nemzetközi szállítványozási és logisztikai szakügyintéző, Növénytermesztő és növényvédő technológus	Összesen 117 főt vettek fel a 7 képzésre.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Természettudományi és Technológiai Kar	Villamosmérnök-asszisztens	Kevesen jelentkeztek a képzésre, ezért nem indult el.
2009 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Mezőgazdaságtudományi Kar	Növénytermesztő és növényvédő technológus	Kevesen jelentkeztek a meghirdetett pótjelentkezésen, ezért nem vettek fel újabb hallgatókat.
2010 februárjában induló képzések felvételi eljárása	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	60 főt vettek fel levelező, állami finanszírozású képzésre.

2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Bölcsészettudományi Kar	Idegennyelvi kommunikátor, Sportkommunikátor	Nappali, államilag támogatott képzésre 66 és 23 főt vettek fel.
2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	Nappali, államilag támogatott képzésre 46 főt vettek fel.
2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	Nappali, államilag támogatott képzésre 25 főt, levelező államilag támogatott képzésre 22 főt vettek fel.
2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	Nappali, államilag finanszírozott képzésre 60 és 39 főt vettek fel.
2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaságtudományi Kar	Energetikai mérnökasszisztens, Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Hulladékgyártási technológus, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, ménészgazda, Nemzetközi szállítványozási és Logisztikai szakügyintéző, Növénytermesztő és növényvédő technológus	Összesen 137 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Természettudományi és Technológiai Kar	Villamosmérnök-asszisztens	11 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésre.
2010 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	Levelező, kölségtérítéses, képzésre 8 főt vettek fel.
2011 februárjában induló képzések felvételi eljárása	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	Nappali, államilag támogatott képzésre 31 főt, levelező államilag támogatott képzésre 43 főt vettek fel.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Bölcsészettudományi Kar	Idegennyelvi kommunikátor, Sportkommunikátor	Nappali, államilag támogatott képzésre 60 és 25 főt vettek fel.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	Nappali, államilag támogatott képzésre 33 főt vettek fel.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó, Ifjúságsegítő	Nappali, államilag támogatott képzésre 25 és 12 főt, levelező államilag támogatott képzésre 11 és 17 főt vettek fel.

2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	Nappali, államilag finanszírozott képzésre 62 és 43 főt vettek fel.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar	Energetikai mérnökasszisztens, Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Hulladékgyógyászati technológus, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Ménesgazda, Nemzetközi szállítmányozási és Logisztikai szakügyintéző, Növénytermesztő és növényvédő technológus, Ökológiai gazdálkodó	Összesen 133 főt vettek fel nappali, államilag támogatott képzésekre. Az energetikai mérnökasszisztens képzés nem indult el jelentkezők hiányában.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Természettudományi és Technológiai Kar	Villamosmérnök-asszisztens	Kevesen jelentkeztek a képzésre, ezért nem indult el.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	Nappali, kölségtérítésses képzésre 2 főt vettek fel.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó, Ifjúságsegítő	Levelező, kölségtérítésses, képzésre 3 és 2 főt vettek fel.
2011 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása (pótfelvételi)	Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar	Ökológiai gazdálkodó	Nappali, kölségtérítésses képzésre 3 főt vettek fel.
2012 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Bölcsészettudományi Kar	Idegennyelvi kommunikátor, Intézményi kommunikátor, Sportkommunikátor	Nappali, államilag támogatott képzésre 56 és 11 főt vettek fel. Az intézményi kommunikátor szak nem indult.
2012 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar	Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	Nem vettek fel hallgatót.
2012 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar	Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó, Ifjúságsegítő	Nappali, államilag támogatott képzésre 6 és 1 főt, levelező államilag támogatott képzésre 10 és 2 főt vettek fel.
2012 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	Pénzügyi szakügyintéző, Számviteli szakügyintéző	Nappali, államilag finanszírozott képzésre 26 és 133 főt vettek fel.

2012 szeptemberében induló képzések felvételi eljárása	Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar	Energetikai mérnökasszisztens, Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és – feldolgozó, Hulladékgazdálkodási technológus, Logisztikai műszaki menedzserasszisztens, Ménesgazda, Nemzetközi szállítmányozási és Logisztikai szakügyintéző, növénytermesztő és növényvédő technológus, Ökológiai gazdálkodó	Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző képzésre 33 főt, ökológiai gazdálkodó képzésre pedig 10 főt vettek fel. A többi képzésre nem vettek fel hallgatót.
---	---	--	--

Forrás. felvi.hu statisztika, saját szerkesztés

Melléklet 2

EvaSys	A Debreceni Egyetem felsőfokú szakképzéseinek vizsgálata	Electric Paper
Debreceni Egyetem	Szabó Barbara Éva	

Mark as shown: ☐ ☒ ☐ ☐ ☐ Please use a ball-point pen or a thin felt tip. This form will be processed automatically.

Correction: ☐ ☒ ☐ ☒ ☐ Please follow the examples shown on the left hand side to help optimize the reading results.

1. Tanulmányi adatok

1.1 Kar

☐ Bölcsészettudományi Kar	☐ Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar	☐ Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar
☐ Közgazdaság- és Gazdaságtudományi Kar	☐ Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar	

1.2 Tagozat

- ☐
- Nappali
- ☐
- Levelező

1.3 Szak

☐ Csecsemő- és gyermeknevelő-gondozó	☐ Energetikai mérnökasszisztens	☐ Gyógynövény- és fűszernövénytermesztő és feldolgozó
☐ Hulladékgazdálkodási technológus	☐ Idegennyelvi kommunikátor	☐ Ifjúságsegítő
☐ Informatikai statisztikus és gazdasági tervező	☐ Logisztikai műszaki menedzserasszisztens	☐ Ménesgazda
☐ Nemzetközi szállítmányozási és logisztikai szakügyintéző	☐ Növénytermesztő és növényvédő technológus	☐ Ökológiai gazdálkodó
☐ Pénzügyi szakügyintéző	☐ Sportkommunikátor	☐ Számviteli szakügyintéző

2. Személyes adatok

2.1 Neme

- ☐
- Férfi
- ☐
- Nő

2.2 Születési éve

2.3 Családi állapota

- ☐ Hajadon ☐ Házas ☐ Élettársi kapcsolatban él

2.4 Az apa legmagasabb iskolai végzettsége (egy válasz lehetséges)

☐ 8 általánosnál kevesebb	☐ 8 általános	☐ Szakmunkásképző
☐ Szakközépiskola, technikum	☐ Gimnázium	☐ Főiskola
☐ Egyetem		

2.5 Az anya legmagasabb iskolai végzettsége (egy válasz lehetséges)

- ☐ 8 általánosnál kevesebb ☐ 8 általános ☐ Szakmunkásképző
☐ Szakközépiskola, technikum ☐ Gimnázium ☐ Főiskola
☐ Egyetem

3. Tanulmányok, felsőoktatás

- 3.1 Milyen típusú közép fokú intézménybe járt? ☐ Gimnázium ☐ Szakközépiskola ☐ Szakmunkásképző
- 3.2 Milyen tagozaton tanult? ☐ Nappali ☐ Esti ☐ Levelező
- 3.3 Milyen átlagú tanulmányi eredményei voltak a középiskolában? ☐ 2,00-2,50 ☐ 2,51-3,00 ☐ 3,01-3,50
☐ 3,51-4,00 ☐ 4,01-4,50 ☐ 4,51-5,00
- 3.4 Mikor érettségizett?
- 3.5 Felsőfokú tanulmányait megelőzően szerzett-e nyelvvizsga bizonyítványt? ☐ Igen ☐ Nem
- 3.6 Milyen településtípuson van állandó lakhelye?
☐ Falu ☐ Község ☐ Kisváros
☐ Középváros ☐ Nagyváros ☐ Megyeszékhely
☐ Főváros
- 3.7 Az intézmény, ahol most tanul
☐ Lakóhelyén van ☐ Lakóhelye közelében (30 km-en belül) van ☐ Lakóhelyétől távol (30 km-nél távolabb) van
- 3.8 Miért jelentkezett felsőfokú továbbtanulásra? (Kérem a legjellemzőbbet jelölje meg)
☐ Ahhoz a szakmához, ami érdekelte, felsőfokú végzettségre van szükség ☐ Felsőfokú képzettséggel többet lehet keresni, könnyebb elhelyezkedni ☐ Még nem akart munkába állni
☐ A szülei, tanárai ambicionálták ☐ Nem tudta eldönteni, hogy hol tanuljon tovább BA/BSC szakon ☐ Egyéb
- 3.9 Amennyiben az előző kérdésnél az "Egyéb" opciót választotta kérjük fejtsse ki mire gondolt:
- 3.10 Mekkora áldozatot jelent taníttatása szülei számára? ☐ Komoly áldozatot jelent ☐ Nem jelent túlzott megerőltetést ☐ Egyáltalán nem probléma
- 3.11 Ki fedezi jelenleg legnagyobb részben a tanulmányi költségeit?
☐ Szülei fizetik ☐ Saját magának teremti elő ☐ Diákhitelt vesz fel
☐ Egyéb
- 3.12 Amennyiben az előző kérdésnél az "Egyéb" opciót választotta kérjük fejtsse ki mire gondolt:
- 3.13 Hogyan értékeli intézményválasztását egy 1-től 5-ig terjedő skálán? (1-nagyon rossz, 5 nagyon jó) 1 ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ 5

3. Tanulmányok, felsőoktatás [Continue]

- 3.14 Mennyire volt tájékozott arról a felsőfokú szakképzésről, ahol most tanul?
- ☐ Alaposan utána nézett
 ☐ Nem tudott róla sokat
 ☐ Egyáltalán nem voltak információi

4. Mi alapján választotta az intézményt, ahol most tanul? Kérem, a válasz lehetőségeket értékelje 1-től 5-ig terjedően. (1- legkevésbé jellemző, 5- legjellemzőbb)

4.1 Magas színvonalú az oktatás	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
4.2 Nem túl magasak a követelmények	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
4.3 Közel van a lakóhelyéhez	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
4.4 Máshová nem vették volna fel	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
4.5 Nem vették fel oda, ahová szeretett volna menni	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5

5. Mit vár a felsőfokú szakképzéstől? Kérem, értékelje a válasz lehetőségeket 1-től 5-ig terjedően. (1- legkevésbé jellemző, 5 legjellemzőbb)

5.1 Szakmai elméleti tudást	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
5.2 Szakmai gyakorlati tudást	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
5.3 Munkavállalásra való felkészítést	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5

6. Mit gondol, a felsőfokú szakképzés mire készíti fel Önt? Kérem értékelje a válasz lehetőségeket 1-től 5-ig terjedően. (1-legkevésbé jellemző, 5-legjellemzőbb)

6.1 Munkavállalásra	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
6.2 Továbbtanulásra	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
6.3 Egyikre sem	1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	5
- 6.4 Mi a véleménye a felsőfokú szakképzésben oktatott elméleti tananyag színvonaláról?
- ☐ Alacsony
 ☐ Közepes
 ☐ Magas
- 6.5 Mi a véleménye a felsőfokú szakképzésben oktatott gyakorlati órák színvonaláról?
- ☐ Alacsony
 ☐ Közepes
 ☐ Magas
- 6.6 A gyakorlati helyek színvonalát milyennek ítéli meg? (Kérem a legjellemzőbbet jelölje meg)
- ☐ Elégedett vele
 ☐ Többet várt tőle
 ☐ Nem foglalkoztak Önnel eléggé
- ☐ Nem kapott megfelelő betekintést az ott folyó szakmai munkába

7. Munkavállalás, továbbtanulás, jövőkép

- 7.1 Mi a terve a felsőfokú szakképzés elvégzése után?
- ☐ Szakmájának megfelelő irányú felsőfokú továbbtanulás BA/ BSC szakon
 ☐ Szakmájától eltérő irányú továbbtanulás BA/BSC szakon
 ☐ Munkavállalás Magyarországon
- ☐ Munkavállalás külföldön
 ☐ Saját vállalkozást indít
 ☐ Egyéb

7. Munkavállalás, továbbtanulás, jövőkép [Continue]

7.2 Amennyiben az előző kérdésnél az "Egyéb" opciót választotta kérjük fejtse ki mire gondolt:

7.3 Jelentkezik-e újból egyetemre, főiskolára a végzést követően? ☐ Igen ☐ Nem (ugrás a 7.4 kérdésre)

7.4 Ha jelentkezik, akkor hova szeretne? ☐ Maradok az intézményben, ahol tanulok ☐ Más intézményt választok

7.5 Ha nem jelentkezik, akkor miért nem? (Több lehetőséget is megjelölhet)

☐ Elegendő számomra a 2 éves képzés ☐ Anyagiilag nem tudnám finanszírozni ☐ Dolgozni szeretnék

☐ Egyéb

7.6 Amennyiben az előző kérdésnél az "Egyéb" opciót választotta kérjük fejtse ki mire gondolt:

7.7 Véleménye szerint mennyire tud elhelyezkedni tanult szakmájával?

☐ Könnyen eltudok helyezkedni vele ☐ Nem tudok elhelyezkedni vele ☐ Más régióban tudok elhelyezkedni vele

☐ Nem szeretnék elhelyezkedni vele

7.8 Ha végzés után munkába akar állni, van-e konkrét állásajánlata? ☐ Igen ☐ Nem (ugrás a 7.10 kérdésre)

7.9 Ha van konkrét állásajánlata, akkor az milyen munkahelyet jelent?

☐ Költségvetési intézmény ☐ Állami vállalat ☐ Magáncég (50 fő felett)

☐ Kisvállalkozás (10 fő alatt) ☐ Családi vállalkozás

☐ Ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági szövetkezet vagy vállalat

☐ Egyéb

7.10 Kapott-e állásajánlatot gyakorlóhelyén? ☐ Igen ☐ Nem

7.11 Ha még nincs konkrét állásajánlata, akkor milyen típusú munkára van esélye?

☐ Képzettségének megfelelő munka ☐ Képzettségének nem megfelelő munka ☐ Szaktudást nem igénylő nem fizikai munka

☐ Szaktudást igénylő fizikai munka

☐ Nem fog találni munkát

☐ Egyéb

7.12 Ha nincs konkrét állásajánlata, akkor milyen munkahelyen szeretne elhelyezkedni?

☐ Költségvetési intézmény ☐ Állami vállalat ☐ Magáncég (50 fő felett)

☐ Kisvállalkozás (10 fő alatt)

☐ Családi vállalkozás

☐ Ipari vagy kereskedelmi szövetkezet vagy vállalat

☐ Mezőgazdasági szövetkezet vagy vállalat

☐ Saját vállalkozást szeretne vezetni

☐ Egyéb

Köszönöm segítségét!